

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз бехирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№44 (12477)
30 октябри
соли 2024

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► БУНЁДКОРӢ

Ифтитоҳи иншооти соҳаи маориф дар ноҳияи Рӯдакӣ

26 октябр Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар назди муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №10 дар деҳаи Мадади деҳоти Ҷоргултеппаи ноҳияи Рӯдакӣ 2 бинои нави иловагии таълимиро ифтитоҳ намуданд.

Биноҳои иловагии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №10 дар асоси дастури супоришҳои Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ҷониби Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия ва соҳиби соҳаи сохтбонии маҳаллӣ сохта шуда, аз 2 ошёна иборат мебошад ва барои 650 нафар хонанда дар ду баст пешбинӣ шудааст.

Иншооти мазкур аз 13 хучра барои таълиму тарбия, 2 хучраи корӣ барои омӯзгорон ва толор барои машғулиятҳо иборат буда, тамоми синфхонаҳо бо аъниятҳои донишандӯзӣ мучаҳҳаз мебошанд.

Бо мавриди истифода қарор гирифтани бинои нави иловагии таълимӣ шумораи умумии кормандон дар муассиса мазкур ба 85 нафар расонида шуд.

Ҳангоми шиносӣ бо шароити таълиму тарбия дар бинои наваъсиси таълимӣ Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бунёди чунин муассисаҳоро дар сатҳи деҳот намунаи хуби дастгирии сиёсати маорифпарваронаи Ҳукумати кишвар маънидод карданд.

Ҳама синфхонаҳои муассиса дар фасли сармо тариқи низомии гармидихии мустақил гарм нигоҳ

дошта мешавад.

Дар шафати бинои иловагии наваъсиси таълимӣ майдончаи тобигонаи варзишӣ пас аз наваъсозӣ мавриди истифода қарор дода шуд. Майдончаи варзишии мазкур барои бозии футбол, волейбол ва дигар намудҳои варзиш пешбинӣ шуда, заминаи хубест барои тарғиби тарзи ҳаёти солим ва ҷалби хонандагон ба бозихони гуногуни варзишӣ.

Дар ҳамин ҷо Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон 2 бинои нави иловагии таълимӣ дар назди муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами №73 дар деҳаи Охтоқи деҳоти Қиблай ва бинои иловагии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №83 дар деҳаи Мавчи шаҳраки М.Турсунзодаро ба таври фосилавӣ мавриди баҳрабардорӣ қарор доданд.

Зимни муаррифии бинои нави иловагии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №73 ба Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон иттилоъ дода шуд, ки он 2-ошёна буда, сохтмонаш соли 2024 шуруъ гардида буд ва ҳоло бо сифати баланд ва шароити замонавӣ омода шудааст.

Бинои иловагӣ дорои 20 синфхонаи барҳавои таълимӣ ва 2 хучраи корӣ буда, барои 1000 хонанда дар ду баст бо саҳми сокинону сохтбонии ватандӯсти маҳаллӣ ва дастгириҳои Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар пайравӣ аз сиёсати созандаву бунёдкорои Пешвои миллат, мух-

тарам Эмомалӣ Раҳмон бунёд гардидааст.

Бинои иловагии наваъсозӣ ба низомии гармидихии мустақил пайваस्त буда, ҳамаи синфхонаҳо дар мавсими сармо бо гармӣ таъмин карда мешавад.

Бинои 2-ошёнаи иловагии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №83 дар деҳаи Мавчи шаҳраки М.Турсунзода бошад, аз 8 синфхонаи барҳаво, хучраи омӯзгорон ва иншооти ёрирасон иборат буда, аз ҷониби сохтбонии маҳаллӣ ва аҳолии деҳа бунёд шудааст.

Дар 3 иншооти наваъсозӣ таълимӣ, ки дар заминаи таваҷҷуҳи доимии Роҳбари давлат барои дар шароити мусоид ба таҳсил фаро гирифтани хонандагон сохта шудаанд, барои 2050 хонанда заминаи хуби донишандӯзӣ фароҳам оварда шуд.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон шароити ва имкониятҳои фароҳамгардида дар биноҳои наваъсозӣ таълимиро қаноатбахш арзёбӣ намуда, аз хонандагон омӯзиши илмҳои замонавӣ, рӯ овардан ба таъриху тамаддуни пурғановати миллати тоҷик ва аз омӯзгорон бо масъулияти баланд фаъолият намуданро тақозо карданд.

26 октябр дар идомаи сафари кории Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ноҳияи Рӯдакӣ бинои зебои муассисаи

Давомаш дар саҳ. 2

► ИСТИРОҲАТ

Аз 1 то 7 ноябр хонандагон ба таътили тирамоҳӣ мебароянд

Аз 1 то 7 ноябр хонандагони тамоми муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таътили тирамоҳӣ мебароянд. Дар ин хусус аз Маркази матбуоти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон хабар доданд.

Чоряки якум 31 октябр дар тамоми муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ҷамъбасти гардида, хонандагон аз 1 то 7 ноябр ба таътили тирамоҳӣ мебароянд.

Ёдовар мешавем, ки ҳамасола таътили тирамоҳии хонандагон дар тамоми муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ 10 рӯз, яъне аз 1 то 10 ноябр идома мекард. Имсол ба вақту соати таътил тағйирот ворид гардида, он 7 рӯз муқаррар гардид.

Давоми 7 рӯзи таътил хонандагон метавонанд аз рӯйхати тавсиявии асарҳои бадеӣ, ки барои хониши беруназсинфии талабагон тартиб дода шудааст, истифода намоянд.

Дар ин муддат даври якуми олимпиадаи дохилимактабӣ оғоз мегардад, ки хонандагони фаъол дар он иштирок менамоянд.

Ёдовар мешавем, ки олимпиадаи ҷумҳуриявии мактаббачагон ҳамасола зимни таътили зимистона гузаронида мешавад. Он аз моҳи ноябр байни мактаббачагон гузаронида шуда, сипас дар сатҳи ноҳиявӣ ва ҷумҳуриявӣ доир мегардад.

Давоми сол сатҳи сифати дониши хонандагон дар охири ҳар чорак ҷамъбасти гардида, дар шуроҳои омӯзгорӣ мавриди баррасӣ қарор дода мешавад. Дар муассисаҳои таълимӣ барои хонандагон таътил чунин муқаррар мешавад:

таътили тирамоҳӣ: 7 рӯз (аз 1 то 7 ноябр)
таътили зимистона: 7 рӯз (аз 1 то 7 январ)
таътили баҳорӣ: 5 рӯз (аз 25 то 29 март)
таътили тобигона, ки пас аз анҷоми соли таҳсил ва ҷамъбасти аттестатсия то 31 август идома меёбад.

Вазорат ҳамаи падару модаронро даъват менамояд, ки дар таътили зимистона назорати ҷиддӣ бурда, нагузоранд, ки фарзандонашон бештари вақти худро бо истифодаи телефони мобилӣ ва корҳои бехуда гузаронанд. Ҷамчунин, волидайн монеи овозагардӣ ва сарфи бехудаи вақти онҳо дар кӯчаю марказҳои интернетӣ бояд шаванд.

ТАВАҶҶУҲ

Агар хоҳед, ки аз навоариҳои соҳаҳои маориф ва илми оғох бошед, асноду ҳуҷҷатҳои соҳаро сари вақт дастрас намоед, аз дастовардҳои хонандагони тоҷик иттилоъ ёбед, маводу матолиби судмандро доир ба соҳа мутолиа намоед, ҷолибтарин нигоштаҳоро оид ба умдатарин масоили рӯз биомӯзед, пас ба саҳифаи расмии вазорат дар шабакаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram – «Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» пайваस्त шавед.

QR – коди саҳифаи расмии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шабакаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram

Ифтитоҳи иншооти соҳаи маориф дар ноҳияи Рӯдакӣ

Аввалин дар сах, 1

таҳсилоти томактабии рақами 9-и назди муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 2 дар шаҳраки Сомониён мавриди истифода қарор дода шуд.

Қорҳои сохтмонӣ дар иншооти тозабунёд соли 2023 оғоз гардида, сокинони маҳаллӣ бо истифода аз масолеҳи сохтмони босифати ватанӣ дар муддати як сол онро бо сифати баланд бунёд намуданд.

Бинои муассисаи томактабии №9 бо тарҳи зебову замонавӣ бунёд шуда, аз 4 ҳуҷраи қорӣ, толори бозии кӯдакона ва ошхона иборат буда, барои 160 кӯдак пешбинӣ гардидааст.

Ин иншооти таълими томактабӣ дорои майдончаи бозии кӯдакона ва суҳбаткадаҳо мебошад, ки ҷолибу назабаро сохта шудаанд.

Бо мавриди истифода қарор гирифтани муассисаи мазкур 6 мураббия ва 6 корманди техникӣ, дар маҷмуъ, 12 нафар бо кори доимӣ фаро гирифта шуданд.

Пешвои миллат зимни суҳбат бо масъулин ва мураббӣ онҳоро ба ватандӯсту худшинос тарбия намудани насли наврас ва истифода аз имкониятҳои фароҳамгардида, дар ин муассисаи навбунёд хидоят намуданд.

Ҳамчунин, дар ин рӯз бо ҳузuri Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон муассисаи таҳсилоти томактабӣ дар деҳаи Охтоқи деҳоти Қиблай ба таври фосилавӣ мавриди баҳрабардорӣ қарор дода шуд.

Дар ин муассисаи томактабӣ низ

шароити мусоид барои ба таълиму тарбия фаро гирифтани кӯдакон мавҷуд аст.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои беҳтар кардани сатҳи таълим дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот давоми солҳои соҳибистиклолӣ шароити зарурӣ муҳайё менамояд.

Чун маориф дар сиёсати иҷтимоии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар авлавият қарор дорад, сол то сол маблағгузори ба ин соҳа бештар карда мешавад.

26 октябр Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар деҳаи Ҳаёти Нави деҳоти Лоҳури ноҳияи Рӯдакӣ бинои иловагии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 20-ро бо истифода супориданд.

Қорҳои сохтмони бинои иловагӣ соли 2023 оғоз гардида, барои сохтмонӣ таҷҳизонидани он бештар аз 4 миллиону 200 ҳазор сомонӣ сарф шудааст.

Дар асоси лоиҳа бинои иловагӣ барои 650 нафар дар 2 баст пешбинӣ гардидааст.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон нахуст бо шароити таълимии синфхонаҳо шинос шуда, омӯзгоронро ба баланд бардоштани сатҳи сифати таълим хидоят намуданд.

Бинои иловагии дуошёнаи Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №20 дорои 13 синфхона ва 2 ҳуҷраи қорӣ мебошад.

Бо фаъол гардидани бинои иловагии мактаб, дар маҷмуъ, 28 омӯзгор фаъолияти пурсамар менамоянд.

Бино бо маблағгузори Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ бунёд гардидааст.

Бинои иловагии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 20 дар деҳаи Ҳаёти Нави деҳоти Лоҳури ноҳияи Рӯдакӣ бо имконоти муосири таълимӣ муҳайё шуда, донишу илмомӯзии хонандагонро боз ҳам таҳким мебахшад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон изҳор доштанд, ки дар даврони соҳибистиклолӣ дар кишвар шумораи мактабҳои шакли нав афзоиш ёфтанд ва ин имкон медиҳад, ки шароити таълиму тадрис беҳтар гардад.

Омӯзгорону хонандагон дар навбати худ ба Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон барои дастгирии ҳамаҷониба ва гамхориҳои падарона изҳори сипосу қадри қарданд.

Баъди ифтитоҳи бинои иловагии мактаб дар ҳамин ҷо Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба шакли фосилавӣ боз як муассисаи тозабунёд – «Мактаби санъати бачагона»-и ба номи Мухтор Ашрафӣ ноҳияи Рӯдакиро низ ифтитоҳ намуданд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ифтитоҳ ва фаъолияти самараноки муассисаҳои нави соҳаи маориф, аз ҷумла, дастовардҳои соҳавиро натиҷаи таваҷҷуҳи пайваста ба рушди ин соҳа ва беҳдошти сатҳи таълиму тарбияву ҷалби фарзандон ба таҳсил арзёбӣ намуданд.

Бинои таълимии нави факултети забон ва адабиёти руси ДДОТ ба номи Садриддин Айни

29 октябр Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ва Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе, мухтарам Рустами Эмомалӣ ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни ташриф оварда, бинои нави таълимии факултети забон ва адабиёти русро мавриди баҳрабардорӣ қарор доданд.

Бинои тозабунёди таълимӣ дар партави сиёсати маориф-парваронаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳисоби маблағҳои махсуси донишгоҳ ба таври муосир сохта шуда, барои боз ҳам баланд бардоштани сифати таҳсилот мусоидат менамояд.

Иншооти таълимӣ аз таҳхона ва 5 ошёна иборат буда, барои таҳсили зиёда аз 1 ҳазору 100 донишҷӯ дар ду баст пешбинӣ гардидааст.

Тибқи лоиҳа бино дорои 8 ҳуҷраи қорӣ, 14 синфхонаи бархавои таълимӣ, кабинетҳои лингафонӣ бо 32 ҷойи нишаст, маркази қабули имтиҳонҳо барои 120 нафар, толори фарҳангӣ бо 700 ҷой, осорхона ва дигар ҳуҷраҳои ёрирасон мебошад.

Толори фарҳангӣ бо имконоти васеи баргузорсозии ҷорабинҳои илмию оммавӣ ва фарҳангӣ – фароғатӣ, гӯшаи

табиати Тоҷикистон, осорхона бо фарогирии 3 давраи таърихӣ, аз ҷумла, таърихи қадимаи тоҷикон, даврони қабл аз соҳибистиклолӣ, замони Истиклоли давлатӣ ва таърихи фаъолияти донишгоҳи мазкур дар ошёнаи якум ҷойгир шудааст.

Синфхонаҳои таълимии бархаво, ки дорои шароити хуби донишомӯзӣ мебошанд, дар ошёнаҳои болоии бино ҷойгир аст.

Ба Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон иттилоъ доданд, ки дар ин бинои хуштарху замонавӣ мутахассисони забон ва адабиёти рус дар мактабҳои миллӣ, забон ва адабиёти рус – забони англисӣ ва забони муосири рус – тарҷумон дар сатҳи баланди

касбӣ омода карда мешаванд, зеро ҳадафи аслии таъсиси ин бинои таълимӣ амалишавии «Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ барои давраи то соли 2030» ба шумор меравад.

Лозим ба таъкид аст, ки раванди таълим дар Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни дар шӯбаи таҳлили рӯзона ва фосилавӣ аз рӯи низомии таҳсили кредитӣ мувофиқи нақшаю барномаҳои давлатии таълимӣ ба роҳ монда шудааст.

Дастовардҳои донишгоҳ дар самти ҳамкори байналмилалӣ назаррас буда, соли равон 89 ихтисоси донишгоҳ аз аккредитатсияи байналми-

лалӣ институтсионалӣ гузашта, соҳиби шаҳодатномаи махсус гардид.

Ин муассисаи таҳсилоти олий ҳоло бо беш аз 120 муассисаи хориҷи кишвар дар самти илму маориф, аз ҷумла, таъбули академии омӯзгорону донишҷӯён ҳамкориро дар сатҳи баланд ба роҳ мондааст.

Ҳоло донишгоҳ дорои 11 бинои таълимӣ, 6 хобгоҳ барои омӯзгорону донишҷӯён, 14 факултет, 63 кафедра ва 89 ихтисос мебошад, ки 73-тои он ихтисоси омӯзгорӣ аст.

Дар донишгоҳ, дар умум, 18 ҳазор донишҷӯ аз рӯи ихтисосҳои муқарраршуда таҳсил менамоянд. Дар ин донишгоҳ, ҳамчунин, донишҷӯёни хориҷӣ аз 16 кишвари ҷаҳон таҳсили илм мекунанд, ки аз обурӯю нуфузи баланди он дар минтақа ва ҷаҳон гувоҳӣ медиҳад.

Тездоди донишҷӯёни тарикӣ квотаи Президентӣ таҳсилкунанда 1 ҳазору 600 нафарро ташкил менамоянд, ки аз онҳо 936 нафар духтарон мебошанд.

Бо мақсади баланд бардоштани сатҳи дониши касбии донишҷӯён дар риштаи биология ва география аз тарафи раёсати донишгоҳ соли 2023 дар боғи «Агробиологаторӣ» бинои дуошёнаи таҷрибаомӯзӣ сохта, ба истифода дода шуд.

Барои иҷрои саривақтии дастури супоришҳои Сарвари давлат вобаста ба пайвасти илм бо истеҳсолот дар Парки технологияи назди донишгоҳ истеҳсоли мизу курсӣ барои муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва олии касбӣ, ошхона, роҳаткурсҳо барои тоҷикон, раҳати китоб, раҳати хоб ва нафси шиору овезаҳо ба роҳ монда шудааст.

Ташрифи Пешвои миллат ба донишгоҳи мазкур ва мавриди истифода қарор гирифтани боз як бинои муосири таълимӣ барои ҳайати омӯзгорону донишҷӯёни ин боргоҳи илму маърифат рӯйдоди муҳиму фароҳамшавӣ ва таърихӣ мебошад.

Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон аснои шиносӣ бо имконоти фароҳамшуда дар бинои нави таълимии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни баланд бардоштани сифати таълиму тарбия ва дар сатҳи баланди касбӣ тайёр намудани мутахассисони риштаи омӯзгориву забондониро рисолати касбӣ ва масъулияти авваландарачаи омӯзгорон арзёбӣ намуда, таъкид карданд, ки ояндаи дурахшони ҳар давлату миллат ба рушди бемайлони низомии маорифи он ва дар ин замина тарбияи кадрҳои хуб алоқамандии зич дорад.

АХБОР

29 октябр дар шаҳри Душанбе Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ва Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе, мухтарам Рустами Эмомалӣ бинои нави Маркази минтақавии бехатарӣ, амният ва кафолати химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва ядрои

дар оянда хидмат намуда, барои ташаккули чомаи илмӣ, ки ба ҳалли масъалаҳои амнияти қисмонӣ ва пешгирии пахншавии маводҳои химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва ядрои равона шудааст, саҳм мегузорад.

Дар ин чода, ифтитоҳи маркази мазкур афзалиятҳои стратегӣ ва дарозмуддати Ҷумҳурии Тоҷикистон

лимӣ, маркази тамрини мошинҳои барқӣ, озмоишгоҳи ташҳиси техникӣ, омӯзиши қисмҳои иловагии мошинҳои барқӣ, марказҳои таҳқиқот ва коркард ва коргоҳи маъмурият, толори таълимӣ бо 150 ҷой ва ошхона бо 60 ҷойи нишаст омода мешавад.

Бинои дорои ҳуҷраҳои омӯзиши замонавӣ ва интеллектуалии бо таҷҳизоти пешрафтаи таълимӣ мучаҳҳаз хоҳад шуд.

Лоихаи бинои Маркази экспедитсия ва санҷиши сарватҳои маъданӣ аз 2 ошёна иборат буда, масоҳати умумии он 2500 метри мураббаъ хоҳад буд. Дар ин чо маркази иттилоотӣ, маҷлисоғ бо 30 ҷой, ҳуҷраҳои корӣ ва озмоишгоҳи таҳлили химиявӣ, таҳлили ҳосиятҳои маводҳо, ҳуҷраи реагентҳо, нигоҳдори бокимондаҳои моддаҳои хавфнок ва захролудкунанда ҷойгир мешавад.

Мақсад аз таъсиси Маркази санҷишӣ ва озмоиши канданиҳои ғои-

Маркази минтақавии бехатарӣ, амният ва кафолати химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва ядрои

Академияи миллии илмҳои Тоҷикистонро мавриди баҳрабардорӣ қарор доданд.

Марказ бо дастгирии бевоситаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба маблағи 47 миллион сомонӣ аз бучаи давлатӣ ва маблағҳои шарикони хориҷӣ рушд омода шудааст. Корҳои сохтмонӣ аз соли 2021 оғоз гардида, соли 2024 ба анҷом расид.

Иншооти навбунёд 4-ошёна буда, дар масоҳати 35 саяк бо тарҳи меъмории замонавӣ бунёд ёфтааст.

Зимни муаррифи ба Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон иттилоӣ дода шуд, ки марказ дорои 16 озмоишгоҳи инноватсионии илмӣ-таҳқиқотии самтҳои химия, биология ва нодиртарин озмоишгоҳҳои илмӣ соҳаи иммунологӣ, вирусологӣ, бехатарӣ ва амнияти биологӣ ва криминалистикаи ядрои буда, барои омӯзиш ва ташҳиси маводи химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва ядрои хизмат менамояд.

Озмоишгоҳҳо бо таҷҳизот ва технологияи наву замонавӣ мучаҳҳаз буда, барои гузаронидани таҳқиқот, ташҳис ва таҳлил дар асоси стандартҳои байналмилалӣ омода шудааст.

Ифтитоҳи озмоишгоҳҳои мазкур бо мақсади амалисозии Барномаи «Бистосолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» сурат гирифта, барои иҷрои саривақтии таҳқиқотҳои бунёдӣ дар илми ватанӣ замина мегузорад.

Бо ифтитоҳи озмоишгоҳҳо қадами муҳиме баҳри таҳкими амният ва иқтидори илмӣ на танҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, балки дар тамоми минтақаи Осиёи Марказӣ гузошта мешавад.

Бо мақсади густариши ҳамкориҳои байналмилалӣ ва дар сатҳи стандартҳои ҷаҳонӣ иҷро намудани корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ марказ ёддоштаҳои ҳамкорӣ бо Институти физикаи ядрои Ўзбекистон ва Қазокистон ба имзо расонидааст.

Иншооти замонавӣ, ҳамчунин, хизматрасониҳои озмоишгоҳҳои худро барои кишварҳои минтақаи пешбинӣ намуда, дастрасии таҳлилҳои босифат ва таҳқиқотро барои ҳалли масъалаҳои марбут ба амният таъмин менамояд. Маркази муосир ба ҳайси платформа барои табодули таҷриба, гузаронидани конференсиҳо ва семинарҳои илмӣ

ро дар таҳкими амният ва рушди илм дар минтақа инъикос намуда, инчунин, садокати кишварамонро ба уҳдадорихои байналмилалӣ дар соҳаи паҳншавии накардани аслиҳа тасдиқ мекунад.

Барои дастгирии олимони ҷавон 12 ҷойи хоб муқаррар шудааст, ки шароити мусоиди гузаронидани таҳқиқот ва табодули дониш байни олимони аз кишварҳои гуногунро фароҳам меорад.

Марказ дорои 4 синфхонаи маҳсус мебошад, ки дар он намоёндогони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва ниҳодҳои низомӣ омӯзиш гирифта, дар соҳаи муқовимат ба таҳдидҳо, ки ба силоҳи қатли ом ва терроризми химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва ядрои алоқамандӣ дорад, дониш ва малакаи худро баланд мебардоранд.

Барномаҳои таълимӣ барои ба тақмили ихтисос фаро гирифтани мутахассисон аз Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҷумҳуриҳои Осиёи Марказӣ пешбинӣ гардидааст. Аз ин рӯ, ин марказ яке аз бузургтарин муассисаҳои минтақавӣ барои омодаسازی кадрҳо басо муҳим доништа мешавад.

Баъди шиносӣ бо шароити иншоот Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба корҳои сохтмонӣ ва насби таҷҳизоти озмоишгоҳҳои марказ баҳои баланд дода, барои истифодаи самаранок баҳри рушди таҳкими илми тоҷик ва муаррифи намудани дастовардҳои олимони тоҷик дар арсаи байналмилалӣ тавсияҳои судманд доданд.

Пас аз маросими тантанавии ифтитоҳи озмоишгоҳҳо Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо 5 лоихаи нави сохтмони биноҳои марказҳои илмӣ таҳқиқотӣ шинос шуданд.

Иттилоӣ дода шуд, ки 3 лоиха дар асоси ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Ҷумҳурии Мардумии Чин рӯйи қор омадааст.

Лоихаҳои мазкур на танҳо бо мақсади анҷом додани корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ муштарақ, балки дар мустаҳкам намудани дӯстии мардумони ду кишвари дӯст дар доираи ибтиқороти «Як қамарбанд - як роҳ» мусоидат менамоянд.

Лоихаи бинои Институти илмӣ-таҳқиқотӣ автомобилҳои нави барқӣ аз 3 ошёна иборат буда, масоҳати умумии бино 2000 метри мураббаъро ташкил медиҳад.

Дар иншоот синфхонаҳои таъ-

данокӣ маъдан таҳлил ва таҳқиқи конҳои канданиҳои ғоиданокӣ зеризаминӣ ва омӯзиши таҳлили таркиби химиявӣ ва физикаи хок мебошад.

Лоихаи бинои Маркази илмӣ технологияҳои иттилоотӣ аз 3 ошёна иборат буда, масоҳати умумии он 2000 метри мураббаъ хоҳад буд. Дар ин чо марказҳои иттилоотӣ, идорақунӣ, толори намоишӣ, озмоишгоҳҳои барномасозӣ, шабакавӣ, кабинетҳои мултимедиявӣ ва маркази идорақунӣ ва толори лексионӣ ҷойгир карда мешавад.

Зимни муаррифии лоихаи Маркази байналмилалӣ омӯзиши муқовимат ба терроризм бо истифода аз силоҳи қатли ом ва маводи химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва ядрои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон иттилоӣ дода шуд, ки он бо мақсади пешгирии зухуроти номатлуби ҷаҳони имрӯза, аз ҷумла, терроризму экстремизм, бо истифода аз силоҳи қатли ом, маводҳои химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва ядрои ва истифодабарии дигар усулҳои ҳозиразамон ба нақша гирифта шудааст.

Бинои Маркази байналмилалӣ аз 10 ошёна иборат буда, бунёди он дар масоҳати 40 саяк замин пешбинӣ гардидааст.

Лоихаи 5 бинои филиали Агентии амнияти химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва ядрои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон дар вилояти Хатлон буда, сохтмони он дар шаҳри Бохтар ба нақша гирифта шудааст.

Бинои мазкур аз маҷмуи биноҳои 2 ва 3-ошёна иборат буда, дар масоҳати 12 саяк замин бунёд мешавад.

Дар бинои мазкур сохтмони озмоишгоҳ, ҳуҷраҳои корӣ барои кормандони соҳаи таъмини бехатарии ядрои ва радиатсионӣ, толори маҷлиси ва синфхонаҳои муосири мучаҳҳаз пешбинӣ шудааст.

Иттилоӣ дода шуд, ки сохтмони бино ва мучаҳҳазгардони он аз ҳисоби маблағҳои бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Агентии байналмилалӣи неруи атомӣ амалӣ мешавад.

Баъди шиносӣ бо лоихаҳои иншооти бунёдшаванда Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба масъулин барои назорати иҷрои босифати корҳо ва ҷалби мутахассисони маҳаллӣ дастури супоришҳои мушаххас доданд.

Вазир маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода 22-юми октябри соли 2024 бо имконият ва шароити озмоишгоҳҳои таълимӣ ва илмӣ истехсолӣ Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон бо номи академик М. С. Осимӣ шинос гардид.

Вазир маориф ва илм аз озмоишгоҳҳои «Ташҳиси обҳои партоб ва нӯшоқӣ», «Гидравлика», «Ҳавоқашӣ ва конденсиронии ҳаво», «Физикаи сохтмонӣ», «Газтаъминкунӣ», «Технологияи равандҳои сохтмонӣ», «Санҷиши сифати маҳсулоти сохтмонӣ» ва ғайраҳо дидан намуда, аз раванди

Боздиди вазир аз озмоишгоҳҳои таълимӣ ва илмӣ истехсолӣ

корҳои амалӣ дар онҳо шинос гардид.

Вазир маориф ва илм таъкид дошт, ки ҷалби донишҷӯён ба озмоишгоҳҳои таълимӣ ва илмӣ-истехсолӣ барои амалӣ намудани донишҳои назариявӣ ва мутахассиси соҳибқасб шудани онҳо кумак мерасонад. Аз ин рӯ, зарур аст, ки донишҷӯён бо истифода аз шароити мавҷуда донишҳои назариявӣ худро дар амал татбиқ намоянд.

Татбиқи технологияҳои рақамӣ барои рушди таҳсилот

22-юми октябри соли ҷорӣ дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон бо ибтиқори Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо ЮНЕСКО ва дигар шарикони рушд вобаста ба татбиқи технологияҳои рақамӣ барои рушди таҳсилот (EDTECH) дар Тоҷикистон семинари баргузор гардид.

Дар он муовини якум ва муовинони вазир маориф ва илм, сардорони раёсату шӯъбаҳои дастгоҳи марказии вазорат, роҳбарони муассисаҳои тобегӣ, намоёндогони шарикони рушд ва дигар кормандони соҳаи маориф иштирок намуданд.

Зимни сухани ифтитоҳӣ муовини якуми вазир маориф ва илм Ҷамшед Ҷуразода қайд намуд, ки Вазорати маориф ва илм дар ҳамкорӣ бо шарикони байналмилалӣ рушд ташаббусҳои гуногунро дар соҳаи маориф амалӣ карда истодааст. Ташаббуси наватӣ, дар така ба дастовардҳои кунунии Тоҷикистон дар раванди рақамикунӣ, мушқилиҳои дар ин самт ҷойдоштаро дар ҳамкорихои бисёрҷониба ҳал карда, таҷрибаҳои бобарори миллиро ба дигар кишварҳо муаррифи мекунад.

Қайд гардид, ки ҳадафҳои баргузори семинари муаррифии лоихаи ибтидоии нақшаи кории татбиқи технологияҳои рақамӣ барои рушди таҳсилот, ҷалби қисми сохтори давлатӣ, хусусӣ, чомаи шаҳрвандӣ ва шарикони байналмилалӣ рушд барои тақмили лоихаи ибтидоӣ, таҳияи лоихаи нақшаи кории сатҳи олии барои татбиқ ва ҳамкорихо ва рақамикунӣ соҳаи маориф мебошад.

ХАФТАИ ВАЗОРАТ

23-юми октябри соли қорӣ таҳти раёсати вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода чаласаи назоратии назди вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид. Дар он муовини якум, муовинони вазири маориф ва илм, сардорони раёсату шӯбаҳои дастгоҳи марказӣ, роҳбарони муассисаҳои тобӯе, ректорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, сардорону мудирони раёсату шӯбаҳои маориф ва дигар кормандони соҳаи маориф тариқи ҳузурӣ ва маҷозӣ иштирок намуданд.

Нахуст вазири маориф ва илм ҳозиринро ба рӯзнамаи чаласаи шинос намуда, иброс дошт, ки татбиқи стратегияву концепсия ва барномаҳои давлатӣ ва иҷрои саривақтии дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва Ҳукумати мамлакат барои баланд бардоштани сифати таълим дар муас-

Ҳалли масоили муҳим

сисаҳо ва ба стандартҳои ҷаҳонӣ мутобиқ намудани соҳаи маорифи кишвар замина мегузорад.

Аз рӯи масъалаи якум ҳисоботи сардори раёсати илм ва инноватсияи вазорат Сирочиддин Ниёзӣ вобаста ба вазъи иҷрои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Паркҳои технологӣ» дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва илмҳои ҷумҳурӣ шунида шуд.

Зимни баррасии масъалаи мазкур раиси чаласа вобаста ба масъалаҳои заминаҳои метёрию ҳуқуқии таъсис додани паркҳои технологӣ дар ҳар як муассиса, ҷавобгӯ будани фаъолияти паркҳои технологӣ ба рушди воқеӣ, риояи талаботи Қонуни ҚТ «Дар бораи Парки технологӣ», раванди гирифтани иҷозатнома барои фаъолияти парки технологӣ, мувофиқати таҳассуси директор ва дигар кормандони парки технологӣ ба самти фаъолияти он, сарчашмаи фаъолияти молиявии парки технологӣ, рафти татбиқи илм дар истехсолот ва сахми парки технологӣ дар ин самт, коркардҳои илмӣ-инноватсионӣ дар заминаи парки технологӣ, лоиҳаҳои илмӣ-инноватсионии татбиқшаванда дар парки технологӣ, ҷалби донишҷӯён, магистрантон, аспирантон, профессороно омӯзгорон ва муҳаққикон барои ҳамгироии илм бо истехсолот ва фароҳам овардани шароит барои рушди инфрасохтори парк ва татбиқи лоиҳаҳои инноватсионии давлатӣ ва ғайридавлатӣ андешаҳои худро иброс намуд.

Сипас сардори раёсати иқтисод, банақшагири дар соҳаи маориф ва илми вазорат Иброҳим Сафарзода оид ба вазъи иҷрои маблағҳои бучетӣ ва махсуси муассисаҳои зертобеи вазорат дар 9 моҳи соли 2024 ба иштирокчиёни чаласа маълумот дод.

Дар рафти чаласа тавачҷуҳи ҳозирин ба масъалаҳои бехтар намудани сифати таълиму тарбия, иштироки бештари муассисалини муассисаҳои мазкур дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ, омодагӣ ба мавсими тирамоҳу зимистон нигаронида шуд.

Дар охир, раиси чаласа ба масъулин дар доираи дастури супоришҳои Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба масъулин доир ба иҷрои ҳатмию саривақтии стратегия, барнома, концепсия, қарорҳои ҳайати мушовара ва фармоишҳои вазири маориф ва илм дастури супоришҳои мушаххас дод.

ТАЙЁРИ

АЗ ОМОДАГӢ БА ОЗМУНҲО ТО ҲОЗИРШАВИИ МУТАХАССИСОНИ ҶАВОН

Бо иштироки муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода 25-уми октябри соли равон дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон чаласаи онлайнӣ Ситоди таъмини муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бо омӯзгорон баргузор гардид.

Дар қорӣ чаласа сардорони раёсату шӯбаҳои дахлдори вазорат, сардорони раёсату мудирони шӯбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои кишвар ва дигар кормандони соҳаи маориф ба тариқи ҳузурӣ ва маҷозӣ иштирок намуданд.

Дар чаласа масъалаҳои омодагӣ барои дар

Дар шаҳри Душанбе таҳти унвони «Конститутсия ва рушди давлатдорӣ Тоҷикистони соҳибистиклол» конференсия доир гардид.

Муаррифии лоиҳаи муштаракӣ «Дастгирии амалинамоии Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон»

24-уми октябри соли қорӣ дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон бо ибтиқори Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд чаласаи муаррифии лоиҳаи муштаракӣ «Дастгирии

намоии «Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030» аз тамоми имкониятҳои мавҷуда истифода намуда, дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд дар марҳалаи аввали «Лоиҳаи муштарак оид ба амалинамоии Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон» қорҳои зиёде ба анҷом расидааст, ки омили таъсиррасон ба рушди соҳаи маорифи миллии мебошанд.

Дар идома намоиядагони шарикони рушд ва лоиҳаи болозикр доир ба натиҷаҳо ва дастовардҳои марҳалаи аввали лоиҳаи мазкур суҳанронӣ карданд.

Қайд гардид, ки лоиҳаи муштаракӣ «Дастгирии амалинамоии Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон» (марҳалаи 2) дар ҳамкорӣ бо Бонки исломии рушд, Шарикони глобалӣ дар соҳаи маориф ва Хазинаи ОПЕК оид ба рушди

амалинамоии Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон» (марҳалаи 2) баргузор гардид. Дар он вазири маориф ва илм Раҳим Саидзода, муовинони вазири маориф ва илм, сардорони раёсату шӯбаҳои дастгоҳи марказии вазорат, роҳбарони муассисаҳои тобӯе, намоиядагони шарикони рушд ва дигар кормандони соҳаи маориф иштирок намуданд.

Зимни суҳани ифтитоҳӣ Раҳим Саидзода қайд намуд, ки Вазорати маориф ва илм барои рушду тавсеаи маорифи миллии ва амали-

байналмилалӣ амалӣ мешавад ва амалигардонии он ҷиҳати баланд бардоштани дастрасӣ ба таҳсилоти асосӣ, фароҳам овардани шароити мусоид барои хонандагон ва муаллимон, дастгирии институтсионизатсия ва татбиқи ислоҳоти барномаи таълимии таҳсилоти фарогир дар асоси салоҳият ва дарназардошти омилҳои гендерӣ, таъсис додани системаи таълимии доимии касбии омӯзгорон ва рушди ҳамаи самтҳои соҳаи маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат мекунад.

Созишномаи «КОМПАКТ» дар амал

23-юми октябри соли қорӣ дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон бо ибтиқори Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд чаласаи баррасии Созишномаи «КОМПАКТ» баргузор гардид.

Дар он муовинони вазири маориф ва илм, сардорони раёсату шӯбаҳои дастгоҳи марказии вазорат, роҳбарони муассисаҳои тобӯе, намоиядагони шарикони рушд ва дигар кормандони соҳаи маориф иштирок намуданд.

Зимни суҳани ифтитоҳӣ муовини якуми вазири маориф ва илм Ҷамшед Ҷӯразода қайд намуд, ки Вазорати маориф ва илм дар ҳамкорӣ бо шарикони байналмилалӣ рушд ташаббусҳои гуногунро дар соҳаи маориф амалӣ намуда, баррасии имрӯзаи

Созишномаи «КОМПАКТ» доир ба натиҷа ва рушду тавсеаи ҳамкорӣ бо шарикони глобалӣ дар доираи созишномаи мазкур мебошад.

Қайд гардид, ки дар қорӣ Созишномаи «КОМПАКТ» дар самтҳои гуногунӣ соҳа, аз ҷумла, баланд

бардоштани сифати таҳсилот, фарогирӣ қудакон ба муассисаҳои томақтабӣ, рақамикунони соҳаи маориф, мучаҳҳазкунии озмоишгоҳҳо ва кабинетҳои фаннӣ бо таҷҳизотҳо ва дигар самтҳои соҳаи маориф қорҳои зиёде ба анҷом расидааст.

Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

МУЛОҚОТ

Сифати таълиму тарбия бояд баланд бардошта шавад

Воҳӯрӣ бо волидони хонандагони муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №20-и ноҳияи Рӯдакӣ

29-уми октябри соли қорӣ дар доираи дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вобаста ба баланд бардоштани сифати таҳсилот дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №20-и Ҷамоати деҳоти Лоҳури ноҳияи Рӯдакӣ ҷаласаи кори Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид.

волидони муҳтарамро зарур аст, ки дар баробари мактаб дар таълими фарзандонан бетаарафино ихтиёр накунад, балки ба онҳо забон омӯзонед, бо технологияи муосир ошно созед ва дар умум, барои саводнок шуданашон тамоми имкониятҳоро истифода намоед.

Бо тавачҷуҳ ва дастгирии бевоситаи Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба хотири баланд бардоштани сатҳи дониши

хурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» баъд аз тағйири иловаҳо шахравандонро барои гирифтани таълими умумии асосӣ дар муассисаҳои таълими таҳсилоти миёнаи умумӣ уҳдадор намуд. Волидонро зарур аст, ки фарзандони худро барои гирифтани натавонӣ зинаи сеюми таҳсилот, балки дохил шудан ба муассисаҳои таҳсилоти олии касбии кишвар ва давлатҳои хориҷӣ ҷалб созанд.

Вазири маориф ва илм дар фарҷоми суҳанронии худ қайд намуд, ки волидонро мебояд, дар заминаи шароити мавҷуда ва дастгириҳои ҳамешагӣ, ки бинои навсохти муассисаи мазкур намунае аз он аст, фарзандони худро дар руҳияи худогоҳиву худшиносӣ, ҳисси баланди ватандӯстӣ, эҳтиром гузоштан ба арзишҳои миллию фарҳангӣ ва огоҳ будан аз таърихи пурифтихорамон ба воя расонанд. Ҳади ақал моҳе як маротиба ба мактаб омода, аз раванди дарсу шароити дарсии фарзандони худ огоҳ шаванд. Онҳоро назорат намоянд, ки даст ба сигоркашию рафтан ба нуқтаҳои дилхушӣ ва ҷанҷолу дигар қорҳои бад назананд.

Ҳамчунин, дар идомаи воҳӯрӣ мушовири баҳши Ёрдамчи Президенти Ҷум-

Дар он Раҳим Саидзода – вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Масрур Абдуллозода – мушовири баҳши Ёрдамчи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа, Абдуғаффор Ҳикматуллозода – раиси ноҳияи Рӯдакӣ, омӯзгорон ва волидони хонандагони муассисаи таълими иштирок намуданд.

Вазири маориф ва илм зимни суҳанронии худ дар ҷаласа бо хитоб ба ҳозирин иброз дошт, ки дар баробари тавачҷуҳи ғамхороҳои рӯзафзуни Давлату Ҳукумат, бетаарафии волидон нисбат ба таълиму тарбияи фарзандон ташвишовар аст. Ақсари онҳо бо раванди таълими фарзандашон дар мактаб ошно нестанд. Маҳз ҳамин бетаваҷҷуҳӣ ва қамаҳамиятии баъзе волидон боиси он шудааст, ки имрӯзҳо фарзандони онҳо бевасоду ноогоҳ ба воя расанд. Ба назар мерасад, ки наврасон низ аз бетаваҷҷуҳии волидон истифода карда, аз субҳ то шом бо баҳонаи дарс ба қорҳои дигар машғул мешаванд.

Ин раванди номатлуб бояд боиси нигаронии ҳар як падару модар гардад. Онҳо бояд дарк созанд, ки ояндаи неки фарзандон аз натиҷаи тавачҷуҳ ва тарбияи хуби онҳо вобастагӣ дорад. Дар сурати ғайр, бетаваҷҷуҳӣ ва қамаҳамиятӣ нисбат ба таълиму тарбияи фарзандон сабаби ба гурӯҳҳои ифротию террористӣ гаравидан, даст ба ҷиноятҷиноятқорӣ ва қонуншиканӣ задани онҳо мегардад. Бузургонамон беҳуда нагуфтаанд: «Фарзанди хуб – боғи падар, фарзанди бад – доғи падар». Аз ин нуқтаи назар, ҳар яки шумо,

хонандагони муассисаҳои таълими ва дар ин рафид, пайваста мутолиа намудани китобҳои таълимию бадеӣ озмунҳои ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Илм – фурӯғи маърифат» ва «Тоҷикистон – Ватани азизи

ман» роҳандозӣ карда шудааст. Волидон бояд фарзандонашонро барои иштирок дар ин озмунҳо ҳавасманд созанд. Фаромӯш набояд сохт, ки агар фарзандон панҷ-шаш соат дар муассисаи таълими бошанд, пас боқимондаи вақт дар назди волидон ва дар тарбияи онҳо қарор доранд.

Падарону модаронро лозим аст, ки ҳамкориҳои худро дар заминаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак» бо муассисаҳои таълими мустақам намоянд. Қонуни мазкур баъд аз тағйири иловаҳо волидонро вазираддор месозад, ки дар баробари муассисаи таълими дар тарбияи фарзандон саҳм гузоранд. Ҳамчунин, волидонро мебояд, барои соҳибқасбу забондон шудани фарзандон ва ба зинаи сеюми таҳсилот ҷалб кардани онҳо тамоми талоши худро равона созанд. Қонуни Ҷум-

хурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа иброз намуд, ки кумаку дастгириҳои Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба соҳаи маориф ва расидан ба ҳадафҳои имрӯзаи Ҳукумати кишвар дар робита ба баланд бардоштани сатҳи дониш ва ҷаҳонбинии насли наврас саривақтӣ ва ҳадафмандона мебошад.

Дар охир раиси ноҳияи Рӯдакӣ аз вазъи муассисаҳои таълими дар ҳудуди ноҳия, бунёду азнавсозии муассисаҳои таълими, таъмини муассисаҳои таълими бо омӯзгорон, тарғибу ташвиқи озмунҳои ҷумҳуриявӣ миёни падару модарон ва роҳандозӣ намудани қорҳои тарбиявӣ дар миёни ҷомеа ва муассисаҳои таълими ибрози назар намуд.

Маркази матбуоти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

ҲАМОИШ

25 октябр баҳшида ба 30-солагии Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Соли маърифати ҳуқуқӣ ва 10-солагии таъсиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон дар мавзӯи «Нақши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таъмини соҳибистиклолии илми Тоҷикистон» конференсияи ҷумҳуриявӣ доир гардид.

кунад. Фаъолияти босамари ин ниҳод имкон дод, ки давоми як даҳсола дар тарбияи кадрҳои миллӣ ба дастовардҳои назаррас даст ёбем».

Давоми 10 сол ба 67 унвонҷӯи хориҷӣ, аз ҷумла, шахравандони Ўзбекистон, Қазоқистон, Россия, Афғонистон, Туркия, Арабистони Саудӣ ва Ҷумҳурии Мардумии Чин, ки дар самти илмҳои ҷамъиятӣ, гуманитарӣ, тиббӣ, фарматсевтӣ, биологӣ, байторӣ, аграрӣ, илмҳои табиӣ, математикӣ ва

Комиссияи олии аттестатсионӣ ва соҳибистиклолии илмӣ

Муовини Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Дилрабо Мансурӣ таъсиси Комиссияи аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистонро рӯйдоди фараҳбахшу таърихӣ номид. Вай, аз ҷумла, гуфт, ки «то замони таъсиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон донишмандони тоҷик рисолаҳои илмию худро бо забони ғайридавлатӣ таҳия карда, дар шуроҳои диссертатсионӣ назди комиссияҳои олии аттестатсионии Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил ҷимоя мекарданд. Имрӯзҳо пажухишгарон имкон пайдо карданд, ки рисолаҳои илмиашонро бо забони тоҷикӣ таҳия ва ҷимоя кунанд».

Ин иқдомро муовини Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон саривақтӣ дониста, иброз дошт, ки «он метавонад дар масири давлатсозӣ ва дар ҷодаи илм ба истиклоли қомил расидани мамлакат нақши муҳим иҷро

техникӣ рисолаҳои илмӣ ҷимоя кардаанд, дараҷаи илмӣ дода шуд.

Иброз гардид, ки дарвоқеъ, давоми даҳсолаи охир дар ҳуҷҷатҳои байналмилалӣ бештар мафҳумҳои «саноати сабз», «шугли сабз», «сармояи сабз», «энергияи сабз» ва дигар мафҳумҳо бо ибораи «сабз» истифода мешаванд. Ҳамо баъзе сарчашмаҳо дар ҳусуси инноватсия ва «технологияи сабз» ҳарф мезананд, ки зери ин мафҳум технологияи нав бо таъсири минималӣ ба муҳити зист фаҳмида мешавад. Аз ҷумла, энергияи алтернативии барқароршаванда, ба монанди обӣ, офтобӣ, бодӣ, нақлиётӣ бо қувваи барқ ҳаракаткунанда ва сӯзишворихоии биологӣ низ ба ин гурӯҳ дохил мешавад.

Дар анҷоми ҳамоиш ба бархе аз ҳозирин дипломҳои дараҷаи илмӣ ва шаҳодатномаи унвони илмӣ тақдим гардид.

АМИТ «Ховар»

ФАЪОЛИЯТ

Забонҳои хориҷӣ меомӯзанд

Дар замони муосир дар баробари омӯзиши забони модарӣ, мебояд ба омӯхтани забонҳои хориҷӣ низ талош намуд. Ба ин хотир, дар кӯдакистони №128-и ноҳияи Фирдавӣ, тибқи иттилоии масъулин, ба тарбиятгирандагон ҳафтае 3 маротиба забони англисӣ ва 2 маротиба вобаста ба синну сол забони русӣ омӯзонда мешавад. Машғулиятҳо аз рӯйи тартиби муайян ва барномаи таълими

«Рангинкамон» ба роҳ монда шуда, хурдтаракон тавассути аёнӣтаҳо ва бозиҳои шавқовар дарқорҳои азҳуд менамоянд. Воқеан, забон воситаи муомилот ва муоширати одамон аст. Тақвият баҳшидани забонмӯзӣ дар муассисаҳои томақтабӣ иқдоми саривақтӣ бамаварид ба ҳисоб рафта, ба ин васила, ҷаҳони маънавии онҳоро боз ҳам васеъ менамояд. Мавриди зикр аст, ки дар муассисаи томақтабии №128 300 нафар дар 12 гурӯҳ ба таълиму тарбия фаро гирифта шудаанд.

Зарнисор НИЗОМОВА,
«Омӯзгор»

АФКОР

(Охираш. Аввалаш
дар шумораи гузашта)

Мушкили дигар осеби руҳӣ-равонии инсонхост, ки аз замони қадимтарин ба мо ба мерос монда, ҳар лаҳзаи зиндагӣ дар пайи ҳодисаи муайяне рӯ мезанад. «Чун зиндагии мову наздикони мо анҷомпазир аст ва ҳар як инсон бо марг хатман рӯ ба рӯ мегардад, травма (осеби руҳӣ-равонӣ) дар бунёди ҳастии мо ҷой дорад. Ҳатто агар мо пештар ин осебро хис накарда бошем, ҳар як ҳодисаи нохуше онро бедор месозад ва моро дар рӯ ба рӯи тарс аз марг қарор медиҳад». Гурӯҳҳои ифротии динӣ-мазҳабӣ ва мубаллиғони хизматгори онҳо аз ин осеби руҳӣ-равонии инсонҳо бохатар ҳастанд ва дар тури таърих аз он истифода намудаанд ва ҳоло ҳам дар асри 21 истифода мебаранд. Кишри миёна ва

чалби эътиқодмандон аз ҷониби гурӯҳҳои ифротӣ ва мубаллиғони динии пайваста ба онҳо ин «қошиш додани арзиши зиндагӣ дар назди мардум ва таҳрифи воқеияти дунёи воқеӣ бо шеваи ҳазёнӣ, ки ҳадафи бунёди он ҳазфи хираду андеша дар вучуди инсонхост», мебошад. Онҳо ҳамеша андеша кардану зери суол бурдани ақоиди мазҳабиро нақушиш намуда, шахсони ҷӯёву пӯёро бо роҳҳои гуногун аз пурсидану андеша кардан сари ин масоил бозмедоранд. Чун ақсари мардум дар ҷомеаҳои эътиқодмехвар дорои фарҳанги хитобӣ ҳастанд ва тафаккури интиқодӣ надоранд чунин таълим гирифтаанд, ки зери суол бурдан ва аз тарозуи ақл гузаронидану санҷидани ақоиди динӣ-мазҳабӣ гуноҳи вазнин аст, онҳо ба осонӣ зери бори гурӯҳҳои ифротӣ ва мубаллиғони вобаста ба онҳо мераванд ва қурбони ҳадафҳои

ва орзуҳои инсонхоро бо роҳи усулҳои ақливу илмӣ бароварда сохта, ба бунёди хурوفоту ифротгарой зарба зада, дасти гурӯҳҳои ифротиро аз сари мардум дур менамояд.

2. Ислоҳоти ҷиддӣ дар соҳаи илму маориф. Илм дар ҳама давру замон муҳарриқи рушду пешрафт ва қудрати ҷомеаву давлатҳо буд. Ҷаҳонбинии илмӣ хеле мураккаб буда, қобили дарку тасавури ақсари аҳоли нест. Бо вучуди ин, набояд илмро ба сатҳи тӯдаҳо пойин овард ва ҷаҳонбинии динӣ-мазҳабиро ба долонҳои ниҳодҳои илмӣ раҳ дод. Ин, албатта, мубориза бо дину мазҳаб нест, балки таъмини мустақилият ва рушди озодонаи ҳарду мебошад. Маориф низ паҳнқунандаи илму дониш ва ҷаҳонбинии илмӣ аст. Бехтар намудани сатҳи сифати таълиму тарбия як воқеияти одӣ аст, ки ҷойи баҳс надорад, вале аҳамияти

барои як ҷомеаи муосир мавҷудияти равопизишкони равопшиносон шарт ва зарур аст. Аз таҷрибаи кишварҳои пешрафтаи ғарбӣ мебинем, ки дар ҳар вазъияти душвор равопизишкони равопшиносон бо мардум қор мекунад ва бо роҳҳои илмӣ онҳоро аз вазъияти душвори руҳӣ-равонӣ берун мекунад. Дар ҷомеаи мо чунин низом ба таври бояду шояд таҷриба нашуда, ташаккул наёфтааст. Ба роҳ мондани чунин низом пеши роҳи якҷаҳонии мубаллиғони динӣ-мазҳабиро дар ин ҷода мегарад ва хатари гурӯҳҳои ифротиро барои ҷомеаи бамаротиб кам месозад.

4. Бештар кардани ҳамкории бо кишварҳои шарик дар соҳаи муҳоҷират, ҷиҳати қошиш додани мушқилоти муҳоҷирон. Муҳоҷират як раванди тақдирӣ барои инсон аст ва осебҳои руҳӣ-равонии нухуфтаи он-

Таъсири гурӯҳҳои ифротӣ ба тафаккури муҳоҷирони меҳнатӣ

сарватманди аҳоли дар ақсар маврид дар ҳамаи ҳолатҳо ба доми мубаллиғон меафтад ва пойбанди ақидаҳои онҳо гашта, вақту дорои худро дар ихтиёрашон мегузоранд. «Дарвоқеъ, касе ки метавонад шуморо ба боварҳои пуч водор кунад, метавонад шуморо ба роҳи ҷиноят низ барад».

Хулоса, раванди муҳоҷират мушқилоти зиёде дорад, ки дар яққоягӣ бо тарбияи нодуруст муҳоҷиронро дар баробари гурӯҳҳои ифротии динӣ ва мубаллиғони мазҳабӣ осебпазир месозад. Муҳоҷирон аз ночорӣ, тарсу тамаъ, шухратталабӣ, осеби руҳӣ-равонӣ таърихӣ, фасодзадагии кишварҳои муҳоҷирқабулкунанда ва ғайра ба таълимоти ин гурӯҳҳои ифротӣ тавачҷуҳ намуда, тақдирҳои худро ба дасти онҳо медиҳанд. Ин ҳоҳоталабони садсолаҳо таҷрибагирӣ, дар навбати худ муҳоҷиронро ҳамчун сайди осону камхарҷ дар роҳи дастрасӣ ба ҳадафҳои нопоки ҳеш истифода менамоянд. Онҳо динро ба як тичорату сиёсат табдил додаанд. Тичорату сиёсате, ки ба нодонию камсаводӣ ва эътиқоди кӯрқӯрона асос ёфтааст. Роҳи осони паҳнсозии чунин эътиқодоти кӯрқӯрона тарспароканӣ ва бардоштани илму дониш аз аҳли ҷомеа мебошад. Ин аст, ки гурӯҳҳои ифротӣ ҳамеша ба донишмандону равшанфикрон душманӣ меварзанд ва бо ҳар роҳи усули ғайриқонуниву ғайриахлоқӣ ба онҳо ҳуҷумҳои лафзӣ ва ҷисмонӣ менамоянд. Аз ҳама хатарноктар барои ҷомеаи ин аст, ки онҳо тӯдаҳои нодони ба доми афтодору бар зидди донишмандону равшанфикрон, ки ба хилофи ҳадафҳои онҳо илму донишро дар ҷомеаи гузашта медиҳанд, мешӯронанд. Яке аз намунаҳои бағтарини натиҷаи чунин шӯрониданҳо мо дар тақдирӣ сиёҳи Фархунда дар Афғонистон соли 2015 дида будем. Таърих ҳазорҳо ҳодисаи монанд ба инро дорад. Илова бар ин, яке аз усулҳои

нопоки онҳо мегарданд.

Роҳҳои мубориза бар зидди гурӯҳҳои ифротиву мубаллиғони динии муздури онҳо ва пешгирии ифротӣ ва муҳоҷирони меҳнатӣ, бо мақсади кам кардани хатарҳо ва таъмини оромии ҷомеа метавонанд ба таври зер бошанд:

1. Ба таври системавӣ ба роҳ мондани ислоҳоти фикрии фарҳангӣ дар ҷомеа. Ин ислоҳот бояд ҷаҳонбинии аҳолиро дигар намуда, дар натиҷа роҳи усули нави тарбияи насли нав дар ҷомеа роҳандозӣ гардад. Аз тарафи дигар, ин гуна ислоҳот гузариши ҷаҳонбинии илмиро таъмин намуда, гуногунандеширо ҳамчун як арзиши инсонӣ дар зехно ҷой мекунад. Ба ростӣ, то замоне ки мо таълиму тарбияи дурусту саривактиро, ки ба рушди фардӣ ва худшиносӣ соҳибназарии инсон тамарқуз менамояд, ба роҳ наемонем, дар баробари хатароти ифротгарой осебпазир боқӣ хоҳем монд. Ин ислоҳот манзари илми ҷаҳон ва роҳҳои воқеии мушқилоти мавҷударо ба аҳоли ошно намуда, донишро зиёд, ҷаҳонбиниро васеъ, тарсро кам

ҷаҳонбинии илмиро таъкид намудан зарур ба назар мерасад. Бо вучуди он ки назарияи тақомул бо бовару эътиқоди динӣ рост намеояд, бояд ҳамчунон бунёди таълим дар мактабу донишгоҳҳо бошад. Ин як алтернатива мебошад, ки мавҷудияти он дар баробари бовармандии офаринишӣ, ки дар оилаву ҷомеа ҳукмрон аст, шиддати ифротгароиву хурфотро дар ҷомеа кам месозад ва қори гурӯҳҳои ифротиро, ҷиҳати сӯистифода аз бовару эътиқоди мардум, бамаротиб душвор месозад.

3. Ба роҳ мондани низомии мукаммули хизматрасонии равопизишкӣ ва равопшиносӣ дар ҷомеа. Одамон дар тури умри худ борҳо бо фоҷеаҳои ҳодисаҳои нохуши тақдирӣ рӯ ба рӯ мешаванд. Дар ин ҳолат осеби руҳӣ-равонӣ рӯ мезанад ва онҳоро дар баробари ҳуҷумҳои гурӯҳҳои ифротӣ осебпазир месозад. Ҳатто агар мубаллиғи динии суннатӣ ҳам дар чунин ҳолат бо онҳо қор барад, эҳтимол дорад, ки надонию нафаҳмида, онҳоро барои қабули ақидаҳои ғайри-суннатӣ наздиктар намояд. Ин аст, ки

хоро берун мебарорад. Махсусан, дар кишварҳои, ки ҳуқуқи муҳоҷирон ба таври бояду шояд таъмин карда нашудааст, онҳо ба мушқилот рӯ ба рӯ шуда, роҳҳои алтернативии ҳалли мушкили худро меҷӯянд, ки дар ин роҳҳо гурӯҳҳои ифротии динӣ-мазҳабӣ омодаи чалби муҳоҷирони меҳнатӣ мебошад. Таъмини ҳаққи ҳуқуқи муҳоҷирон тариқи ҳамкории бештар дар сатҳи давлатӣ яке аз роҳҳои пурсамари ҳалли мушқилоти ифротгарой мебошад. Ҷомеа ва давлат метавонанд шароити бехтари қор зиндагиро барои муҳоҷирон бо роҳи ҳамкории бо кишварҳои қабулкунанда таъмин намояд ва фаъолияти зиддинсонии мубаллиғони гурӯҳҳои ифротӣ ва барандагони ақидаҳои ғайриқонуниро ба маротиб маҳдуд созанд. Қайд намудан зарур аст, ки ин ҳамкории барои кишварҳои қабулкунанда муҳоҷирон низ хеле муфид аст. Чунки афроди магзшӯишудаи ифротӣ, пеш аз ҳама, метавонанд ба ҳамон ҷомеа зарар расонанд ва баъдан ба меҳани худ баргашта, дастури супоришҳои хоҷагони ифротии ҳешро иҷро намоянд амнияти мардумро халалдор созанд.

Наметавон гуфт, ки аз миён бардоштани як сабаб мушқилоти ифротгароиро дар як кишвар ё минтақа бартараф месозад. Мубориза бо ин вабон асрҳо вучуддошта бояд ҳадафмандона ва муташаккилона бошад ва дар ҳоле, ки гурӯҳҳои ифротии динӣ-мазҳабӣ дар ҳама ҷаҳаҳо ҳузур доранду фаъолият мекунад, ҷавоби ҷомеаву давлатҳо низ бояд ҳамҷониба бошад. Танҳо бо як стратегияи мукаммули доимо бехтаршаванда ва бо ҷиддият амалӣ сохтани он метавон дар баробари гурӯҳҳои ифротии динӣ-мазҳабӣ истодагарӣ намуда, мардумро аз шарри онҳо эмин ниғаҳ дошт.

Меҳр СОБИРИЁН,
паҷуҳишгар

САБҚАТ

«Бехтарин донандаи забони тоҷикӣ»

Дар озмуни «Бехтарин донандаи забони тоҷикӣ», ки бори аввал роҳандозӣ гардид, хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва донишҷӯёни донишгоҳҳои худуди ноҳияи Исмоили Сомонӣ пойтахт ҷалб карда шуданд. Тибқи иттилоъ, озмун бо ташаббуси шӯбаи маорифи ноҳияи зикргардида гузаронида мешавад ва 120 нафар докталаб дар он ширкат меварзанд. Барои ҳар як иштирокчи саволҳо доир ба забони давлатӣ, таърихи забони тоҷикӣ, мақоми забон дар даврони соҳибистиклолӣ, имлои забон пешниҳод шуда, ба дониши онҳо аз 1 то 5 ҳол баҳогузорӣ

карда мешаванд. Ҳайати ҳақамони озмун аз ҳисоби бехтарин омӯзгорони муассисаҳои таълими ноҳияи мазкур интиҳоб карда шудаанд. Озмун дар се зина, миёни синфҳои аз 5 то 8, байни синфҳои 9 то 11 ва миёни донишҷӯён гузаронида мешавад. Ба таъкиди масъулин, озмуни «Бехтарин донандаи забони тоҷикӣ» имкон дорад, ки оянда дар иштироки фаъолонаи хонандагон дар озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доной китоб аст» заминаи мусоид гузорад. Воқеан, забони тоҷикӣ тавонист бо гузашти асрҳо ҳамчун омили ваҳдат ва ифтихори милли дар давлатдорӣ навини мо

дар мақоми забони давлатӣ қарор гирад. Албатта, ташаккул ва паҳншавии босуръати забони тоҷикӣ дар асрҳои IX-X на фақат ба инкишофи минбаъдаи халқи тоҷик мусоидат намуд, балки эътибори ин забон гувоҳномаи хуввияти миллии тоҷикон гардид.

Роҳандозии озмуни «Бехтарин донандаи забони тоҷикӣ» насли наврасу ҷавонро водор месозад, то аз таърихи забон оғай ёфта, баҳри поқу беолоиш нигоҳ доштани он талош намоанд. Озмун ду рӯз идома карда, бехтаринҳо аз ҷониби кумитаи тадорукот бо сипоснома ва тухфаҳои хотиравӣ қадршиноӣ карда мешаванд.

Зарнисор НИЗОМОВА,
«Омӯзгор»

►► КОНФЕРЕНСИЯ

Ташаккули фазои зиддикоррупсионӣ – кафили пешрафти ҷомеа

Дар Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино дар мавзуи «Конституция – бахтномаи миллат, калиди маърифат ва ташаккули фазои зиддикоррупсионии ҷомеа» конференсияи ҷумҳуриявӣ барпо гардид. Ташаббускори баргузори ҷамъиш Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, он бо мақсади дар амал татбиқ намудани Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 декабри соли 2023 «Дар бораи «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон намудани соли 2024 ва дар сатҳи баланд таҷлил кардани ҷашни 30-юмин солгарди қабули Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор карда шуд.

Дар ҳамоиш Зариф Ализода - Ёрдамчии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои ҳуқуқӣ, намоёнҳои комилхуқуқи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Маҷлиси миллий ва Маҷлиси намоёндогони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сулаймон Султонзода – директори Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раҳим Саидзода – вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷамолиддин Абдуллозода – вазири тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қобилҷон Хушвахтзода – президенти АМИТ ва масъулони ниҳодҳои зикргардида, ректорон ва директорони муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ, олимону устодон ва донишҷӯёни ин муассисаҳо ширкат доштанд.

Директори Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия С. Султонзода доир ба муҳимияти қабули Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақши ин санади тақдирсоз дар ташаккули давлати навини тоҷикон суханронӣ намуд. Бино ба ақидаи ӯ, Конституция дар бунёди давлати демократӣ ҳуқуқбунёд, дунявӣ, ягона ва дар умум, барои зиндагии орому осоиштаи имрӯза ва мо нақши таърихӣ калидӣ дорад.

Директори агентӣ изҳор дошт, ки то ин дам дар самти коҳиш додани шиддати коррупсия беш аз 20 санади давлатӣ қабул гардидааст. Дар робита ба нишондодҳои ин аснод, аз байн бурдани ҳолатҳои коррупсионӣ ва ё паст кардани шиддати он, бе риояи маърифати ҳуқуқӣ ҳеч аст. Аз ин рӯ, дар ин самт на танҳо ниҳодҳои қудратӣ, балки бояд ҳар як шаҳрванди Тоҷикистон саҳмгузор бошад. Бо вучуди ин, мутобиқи моддаи 5-и Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия» Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия ва дигар мақомоти давлатӣ ҳамчун субъекти мубориза бо коррупсия эътироф ва вазифадор гардидаанд, ки дар доираи салоҳияти худ бар зидди коррупсия мубориза бурда, ҷиҳати пешгирӣ ва аз байн бурдани ҷиҳатҳои дорони ин самт пайвасти чораҷӯӣ намоёнд.

Ёрдамчии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои ҳуқуқӣ Зариф Ализода зикр намуд, ки мақсад аз баргузори ин ҳамоиш, пеш аз ҳама, нишон додани нақши Конституция дар таҳкими давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягона, баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон ва ташаккули фазои зиддикоррупсионӣ дар ҷомеа мебошад. Мавсуф доир

ба нақши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар таҳия, қабул ва таҳкими Конституцияи изхори андеша намуд.

Вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода иброз дошт, ки айни замон мубориза алайҳи коррупсия дар ҷаҳони муосир ба масъалаи фарогир табдил ёфтааст, зеро дар дунё кишваре нест, ки бо ин мушкилот рӯ ба рӯ нашавад ва баҳри решақан кардани он чораандешӣ нанамоёнд. Пешвои миллат дар мулоқотҳо бо олимону зиёиён, масъулони вазорату идораҳо, кормандони ҳифзи ҳуқуқ ва умуман, меҳнатқашони мамлакат пайвасти аз паёмдҳои ноҳуши коррупсия хушдор дода, онро зухуроти номатлуб меҳисобанд, ки ба пеш-

рафту иқтисодӣ ва зиндагии орому осоиштаи мардум ҳалал мерасонад, бунёди ҷомеаи демократиро заиф месозад ва ба рушди демократия таъсири манфӣ мерасонад. Аз таъкидҳои пайвасти Сарвари давлат чунин бармеояд, ки коррупсия дар ҷомеа ба риоя нашудани ҳуқуқҳои конститусионӣ шаҳрвандон замина фароҳам меорад ва пояҳои ахлоқро коста месозад.

Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон низ вобаста ба пешгирии ҳолатҳои коррупсионӣ қорҳои зиёдеро анҷом додааст. Баргузор кардани вохӯриву семинарҳо, суҳбатҳо бо намоёндогони мақомоти ҳифзи ҳуқуқу тартибот ва ғайра аз ҳамин ҷумлаанд. Бахшида ба 30-солагии Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Соли маърифати ҳуқуқӣ бо ташаббуси Вазорати маориф ва илми ҷумҳурий озмуни ҷумҳуриявӣ «Маърифати ҳуқуқӣ – ойини худшиносӣ» миёни хонандагони синфҳои 8 – 11 баргузор гардид.

Дар ҳамоиш, ҳамчунин, муовини якуми директори Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Барот Расули дар мавзуи «Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон – таҷассумгари арзишҳои ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд» суханронӣ кард. Вазири тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷамолиддин Абдуллозода, президенти АМИТ Қобилҷон Хушвахтзода низ андешаҳои хешро доир ба мавзуи матраҳгардида иброз доштанд.

Дар ҷамъбасти ҷорабинӣ барои саҳми арзанда доштан дар татбиқи сиёсати зиддикоррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон як гурӯҳ фаъолон бо медали Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон – «Барои ҳамкорӣ» қадрдонӣ шуданд. Барномаи фарҳангии идона ҳамоишро рангин намуд.

Ҳотами ХОМИД,
«Омӯзгор»

Муносибати босалоҳият дар шароити бисёрзабонӣ

28-уми октябри соли равон дар Академияи таҳсилоти Тоҷикистон Конференсияи VIII байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзуи «Таҳсилоти фарогир: муносибати босалоҳият дар шароити бисёрзабонӣ ва гуногунфарҳангӣ» баргузор гардид. Дар конфронси мазкур Шодӣ Сафаров – президенти Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, И. Каримова – ноиби президенти Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, Х. Худойкулов – профессори кафедраи педагогика ва психологияи умумии Донишгоҳи миллии Ўзбекистон ба номи М. Улуғбек, Азим Байзоев – сармутахассиси Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ва дигарон доир ба муносибати фарогир дар раванди таълим суханронӣ намуданд. Инчунин, дар давоми ҷорабинӣ ба фаъолони соҳа ифтихорнома ва сипосномаҳо супорида шуд.

Ирода ТИЛАБОВА,
«Омӯзгор»

►► ЗАБОНОМЎЗӢ

Муҳовараи мухтасари забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ

(Барои омӯзгорону хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи махсус, олии касбӣ ва кормандони соҳаи маориф ва илм)

Тоҷикӣ	Русӣ	Англисӣ	Ово-навишт
МУБОДИЛАИ АСЪОР - ОБМЕН ВОЛЮТ - CURRENCY EXCHANGE			
Ман мехоҳам ин расидро нақд кунам.	Я бы хотел обналчить этот чек	I would like to cash this cheque	[aɪ wəd laɪk tu: kæʃ ðɪs tʃɛk]
Метавонед ба ин расид имзо гузored?	Не могли бы Вы, пожалуйста, поставить подпись на	Could you please sign this cheque?	[kɒd ju: pli:z saɪn ðɪs tʃɛk]
Бо кадом намуд асър пулҳоятонро диҳам?	Какими купюрами Вам выдать деньги?	How do you want your money?	[haʊ du: ju: wɒnt jə: 'mʌni]
Мехостам суратҳисоби амонатӣ кушоям.	Я бы хотел открыть сберегательный счет.	I would like to open a savings account.	[aɪ wəd laɪk tu: 'əʊpən ə 'seɪvɪŋz ə 'kaʊnt]
Метавонед ин пулро иваз намоед?	Не могли бы Вы, разменять эту банкноту?	Could you change this note?	[kɒd ju: tʃeɪndʒ ðɪs nəʊt]
Шумо мехоҳед маблағатонро бо пулҳои калон ё пулҳои хурд гиред?	Вы бы хотели получить деньги крупными или мелкими купюрами?	Would you prefer your money in large or small notes?	[wəd ju: pri: 'fɜ: jə: 'mʌni ɪn la:dʒ ə: smɔ:l nəʊts]
Нуктаи наздиктарини мубодилаи арз дар кучо ҷойгир аст?	Где находится ближайший обменный пункт?	Where is the closest exchange office?	[weəɪz ðə 'kleɪstɪks 'tʃeɪndʒ 'ɒfɪs]
Оё асърори хориҷиро дар ин ҷо иваз кардан мумкин аст?	Можно ли здесь обменять иностранную валюту?	Do you exchange foreign currency here?	[du: ju: ɪks 'tʃeɪndʒ 'fɔ:rn 'klæŋsɪ hɪə]
Бале, мумкин.	Да	Yes, we do.	[jes, wi: du:]
Подоши хизмат чӣ қадар?	Каков размер комиссионных?	How much is the commission?	[haʊ mʌʃ ɪz ðə kə'mɪʃn?]
Шумо фунт стерлинго/доллари ИМА - ро иваз мекунад?	Меняете ли вы здесь фунты стерлингов/американские доллары?	Do you change pound Sterling/US Dollar here?	[du: ju: tʃeɪndʒ paʊnd 'stɜ:lɪŋ/ ju: 'es 'dɒlə hɪə]
Чӣ қадар маблағро хоҳиши иваз кардан доред?	Сколько Вы желали бы обменять?	How much would you like to exchange?	[haʊ mʌʃ wəd ju: laɪk tu: ɪks 'tʃeɪndʒ]
Як фунт стерлинг / доллари амрикоӣ бо пули миллий чӣ қадар арзиш дорад?	Сколько стоит один фунт стерлингов/американский доллар?	How much is one-pound Sterling/US Dollar in local currency?	[haʊ mʌʃ ɪz wʌn-paʊnd 'stɜ:lɪŋ/ju: 'es 'dɒləɪn 'lɒkəl 'klæŋsɪ]
Мумкин аст, шиносномаатонро бинам.	Могу ли я посмотреть ваш паспорт, пожалуйста?	May I see your passport, please?	[meɪ aɪ si: jə: 'pɑ:spɔ:t, pli:z]
Оё Шумо боз ягон ҳуҷҷати дигари тасдиқкунандаи шахсият доред?	Есть ли у Вас какие-либо другие удостоверяющие личность документы?	Do you have any other identification paper?	[du: ju: hæv 'eni 'ʌðər aɪ, dɛntɪfɪ 'keɪʃn 'peɪpə]
Мумкин аст корти бонкӣ ва шиносномаатонро бинам.	Могу я посмотреть Вашу банковскую карту и паспорт, пожалуйста?	May I see your bank card and your passport please?	[meɪ aɪ si: jə: bæŋk kɑ:d ænd jə: 'pɑ:spɔ:t pli:z]
ОСОРХОНА – МУЗЕЙ - MUSEUM			
Осорхона дар кучо ҷойгир аст?	Где находится музей?	Где находится музей?	[weəɪz ðə mju: 'zi:əm]
Оё осорхона имрӯз фаъолият мекунад?	Музей работает сегодня?	Is the museum open today?	[ɪz ðə mju: 'zi:əm 'əʊpən tə'deɪ]

(Давом дорад)

БАХТНОМАИ МИЛЛАТ

Кафолатбахши ҳуқуқу озодиҳои инсон

6 ноябр шаҳрвандони Тоҷикистон чашни фархундаю хучаста – Рӯзи Конституцияро бо фараху шодӣ таҷлил мекунанд. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз Паёми Табрикиашон ба муносибати Рӯзи Конституция, қабули ин ҳуҷҷати муҳимму сарнавиштсозро яке аз дастовардҳои бузурги Истиқлоли давлатӣ арзёбӣ карда, ба он ҳамчун танзимкунандаи тамоми масъалаҳои ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоиву фарҳангӣ баҳои баланд додаанд: «Қабули Конституция дар таърихи навини кишвари мо аз ҷумлаи рӯйдодҳои муҳимтарини сиёсӣ мебошад, ки арзиш ва аҳамияти он бо гузашти замон бештар мегардад».

Пеш аз ҳама, аҳамият ва бузургии ин санади муҳими таърихӣ аз он иборат аст, ки он бори нахуст аз ҷониби худӣ халқ, бо роҳи озодона ва майлу иродаи шаҳрвандони мамлакат қабул шудааст.

Лозим ба ёдоварист, ки таҳияи Конституция бо ҷалби нерӯҳои ақлонӣ, бо назардошти манфиатҳои олии миллату анъанаҳои пурғановати таърихиву фарҳангии миллати тоҷик дар самти бунёди ҷомеаи демократӣ сурат гирифта буд.

Мардуми тоҷик тибқи Конституцияи кишвар худро қисми ҷудонашавандаи ҷомеаи ҷаҳон шинохта, садоқатмандии хешро ба арзишҳои ҳуқуқи башар эълон доштаанд.

Бо қабули Конституция халқи Тоҷикистон дар айёми ниҳоят ҳассоси таърихӣ бори дигар исбот кард, ки ҳеҷ гуна душвории мушкилот, аз ҷумла,

чанги даҳшатбори ба сари давлат ва мардуми Тоҷикистон таҳмилшуда наметавонад сокинони сулҳдӯсту созандаи кишвари моро аз роҳи ҳақиқату ростӣ, бунёди давлати муосири миллий ва фаъолияти бунёдкорона берун созанд.

Қабули Конституция арзишмандтарин дастоварди мардум ва давлати тоҷикон дар охири асри гузашта ба шумор рафта, натиҷаи мантиқии талошҳои ҷомеаи адолатпарвар дар роҳи расидан ба марҳилаи тозаии рушду инкишофи хеш ва муаррифии кишвар ба оламиён мебошад.

Маҳз аз ҳамин хотир, қабули нахустин Конституцияи давлати соҳибистиқлоли мо, ки соли 1994 лоиҳаи он ба муҳокимаи халқ пешниҳод гардид, рӯйдоди дорон аҳамияти бузурги таърихиву сиёсӣ ба ҳисоб меравад. Аз ҷониби дигар, бо иродаи озодонаи мардуми сарбаланди кишвар қабул гардидани Конституция баёнги фарҳанг ва ҷаҳонбинии пешрафтаи

ҳуқуқи халқи тоҷик мебошад.

Аз ин рӯ, ин санади олии ҳуқуқӣ, воқеан, боиси ифтихор ва сарфарозии ҳар як шаҳрванди ватандӯсти мамлакат ва дастоварди даврони истиқлол шуморида мешавад.

Майлу иродаи қавии мардум хангоми қабули Конституцияи Роҳбарияти Давлат ва Ҳукуматро ба шоҳроҳи азияти дигаргунсозиҳои иҷтимоиву фарҳангӣ ва созандагиву бунёдкорӣ раҳнамун сохт, ки натиҷаҳои ин раванди нек ба ҳама маълуманд.

Имрӯз бо қаноатмандӣ метавон гуфт, ки ин санади сарнавиштсози таърихӣ манфиатҳои олии миллат ва давлати соҳибистиқлоламонро инъикос намуда, Тоҷикистонро ба ҷаҳони мутамаддин ҳамчун давлати соҳибистиқлол, демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ муаррифӣ кард ва ба омили муҳимтарини кафолати устувори ҳаёти сиёсӣ ҷомеа мубаддал гардид.

Дар асоси Конституция системаи

ҳифзи иҷтимоии аҳоли ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ мутобиқ мегардад. Аз ҷумла, гузаштан ба низоми бисёрзинагии таҳсилот дар соҳаи маориф, ба системаи пешқадами тандурустӣ маҳз ба шарофати муқаррароти Конституцияи давлати соҳибистиқлоламон даст дод.

Тамоми корхое, ки дар партави Конституция ба субот расидаанд, танҳо ба хотири таҳкими пояҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии давлати Тоҷикистон, фароҳам овардани шароити мусоиди зиндагӣ ва фаъолият барои шаҳрвандон ва мустақкам намудани Ваҳдати миллии тамоми сокинони Тоҷикистон анҷом дода шудаанд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Давлату Ҳукумат ба ҳаёту фаъолияти ҷавонон ва таълиму тарбияи эшон диққати махсус равона гардидааст, ки ин масъала дар Конституция низ амиқ дарҷ шудааст. Масалан, мувофиқи модаи 41-и Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар кас ҳуқуқ ба таҳсил дорад ва таҳсили умумии асосӣ хатмист. Ҷавонон ҳуқуқ доранд, ки ба тариқи роӣгон аз таҳсили умумӣ, миёна, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ истифода кунанд.

Бо боварии қомил метавонем гуфт, ки минбаъд низ иродаи шикастнапазири халқамон моро дар роҳи расидан ба ҳадафи созандаи стратегӣ раҳнамун сохта, меҳру муҳаббати ҳар як сокини мамлакатро ба ин санаи тақдирсоз ва тавассути он ба Ватану ватандорӣ, худшиносии миллий боз ҳам тақвият мебахшад.

Шарифхон ТИЛЛОЕВ,
рӯзноманигор

Аз қабули Конституцияи кишвар имсол 30 сол мегузарад. Ин санади олий ва сарнавиштсоз дар роҳи бунёди давлати навини тоҷикон, мавқеъ ёфтани дар миёни ҷомеаи ҷаҳонӣ, ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои шаҳрвандони мамлакат, таъмини осудагиву амонӣ ва таҳкими Ваҳдати миллий нақши асосӣ дорад.

Қабули Конституция дар баробари Истиқлоли давлатӣ ва Ваҳдати миллий муҳимтарин дастоварди миллат, асоситарин рӯйдоди асри гузашта ҳисоб меёбад ва он худ ҷамъбасти натиҷаи тамоми саъю талошҳои миллати тоҷик, дар ростии расидан ба давранави инкишофи таҳаввул, арзёбӣ мегардад.

Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳсули интиҳоби халқи тамаддунпарвари тоҷик дар мавриди бунёди давлати демокративу ҳуқуқбунёд ва рамзи хиради волои тоҷикон дар ҷодаи расидан ба армонҳои чандинасраи худ мебошад. Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни як суханро-

Муттаҳид, мақомоти Созмони амниятӣ ҳамкориҳои Аврупо ҳамҷониба ҳамкорӣ карда, барои ба талаботи байналхалқии ҳуқуқи озодиҳои шахс мувофиқат гардонидани қонунгузориҳои миллий ба қарор шурӯъ намуд. Қабули Конституцияи ҷумҳурӣ ва дар асоси он таъсис додани системаи самарабахши ҳуқуқи ҳокимияти давлатӣ дар ин самт марҳилаи муҳимтарин мегардад».

Зарурати қабули Конституцияи навро на танҳо соҳибхитириву гуногунандешӣ, ҳуқуқи озодиҳои инсонро шаҳрванд, дигаргун кардани соҳти давлатдорӣ, балки тамоюлоти қомилан нави инкишофи ҳаёти ҷамъиятиву сиёсӣ мамлакат тақозо менамуд. Аз ҷониби дигар, танҳо қабули қонуни нави асосии мамлакат заминаи ҳуқуқиву маънавӣ муҳайё месохт, то Тоҷикистон ҳамчун давлати мустақил дар арсаи байналмилалӣ расман шинохта шавад, муносибати тарафайн ва ҳамкорӣҳои мутақобилаи му-

қаб ва ҳар лаҳза тағйирёбанда ҳар чӣ зудтар қабул намудани ин ҳуҷҷатро талаб менамуд. Дар ҷараёни таҳия ва муҳокимаи Конституцияи мамлакат мардуми Тоҷикистон ба гурӯҳи қорӣ фикру пешниҳодҳои зиёдеро манзур сохт. Тамоми тақлифу пешниҳод ва конституцияи давлатҳои мутамаддини ҷаҳон аз ҷониби гурӯҳи қорӣ мавриди омӯзиш қарор ёфт ва таҷрибаи мусбати онҳо дар самти қонунгузориҳои истифода гардид. Қобили тазаккур аст, ки аслан, бо дарназардошти мулоҳизаву тақлифҳои муфиди мардуми тоҷик таҳияи Конституцияи мамлакат мӯяссар гардид, ба иборати дигар, муаллифи асосии Конституцияи маҳз халқ буд, аз ин ҷиҳат, қабули Конституцияи дастоварди бузурги миллий ҳисобида мешавад.

Бо мақсади пешгирии ҳар гуна худсарихо оид ба ворид кардани тағйиру иловаҳо ба ин санади Роҳбарии давлат пешниҳод намуданд, ки минбаъд Консти-

Пойдевори кишвари ҳуқуқбунёд

нии худ баҳшида ба Рӯзи Конституция иброд дошанд: «Дар таърихи наҷандон тӯлонии истиқлолияти роҳи эъмори давлати демокративу ҳуқуқбунёд ва ягонаву дунявиро дар сатҳи қонуни олии мамлакат интиҳоб намудани халқи тамаддунсози тоҷик нишонаи барҷастаи хирад ва суннатҳои таҳаммулгарои он мебошад».

Конституцияи маҳсули андешаи миллий ва арзишҳои бунёдии халқи кишвар мебошад, зеро ин санади сарнавиштсоз маҳз ба шарофати андешаву хувияти миллий, таҳаммулгароӣ ва часорату матонати сиёсӣ мардуми дорон маърифати баланди ҳуқуқӣ қабул гардида, барои устувориҳои пояҳои давлати мустақил мусоидат намуд.»

Роҳбари давлат зарурати қабули қонуни асосии кишварро, пеш аз ҳама, ба ҳимояи ҳуқуқи озодиҳои инсон рабт медиҳад. Дар робита бо ин, моҳи июни соли 1993 Сарвари мамлакат дар изҳороти худ дар Конфронси умумиҷаҳонӣ оид ба ҳуқуқи инсон роҷеъ ба талошу кӯшишҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавриди риояи принципу меъёрҳои асноди асосии Муоҳидаи Хелсинки, аз ҷумла, Баёнияи Парижро барои Аврупои нав ёдрас шуда, таъкид намуда буданд: «Ҳуқуқати мамлакат бо Созмони Миллали

фид бо кишварҳои мутамаддини дунё роҳандозӣ гардад. Эҷоди давлати ҳуқуқбунёд ва демократӣ, қомилан тағйир додани соҳтори иқтисодӣ, сиёсӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии ҷамъиятро талаб мекард ва ҳар як унсур ин соҳаҳо, ки табиатан асоси бунёди давлату давлатдориро устувор мегардонад, бояд дар матни Конституцияи давлат сабт мегардид. Бе қабули Конституция дар заминаи он муайян намудани сиёсати ҳуқуқи кишвар, барқарор намудани соҳторҳои фалачшудаи давлатӣ пешравии ҷамъиятро таъмин ва душвории иқтисодиву иҷтимоиро бартараф намудан номумкин буд.

Авзои босе мураккабу ҳассос ва тағйирёбандаи онвақтаи дунё дар радиои печидагҳои сиёсӣ иҷтимоӣ ва иқтисодӣ дохили кишвар, ҳатто, мавҷудияти давлати навинтиҳоби тоҷиконро зеро суол қарор дода буд ва аз ин сабаб, дар назди давлату ҷомеа вазифаи ниҳоят масъулиятталабу сарнавиштсозро гузошт. Таҳия ва қабули Конституция ба як даврае рост омад, ки барои ҷомеаи Тоҷикистон ниҳоят вазнини ноором буд.

Гурӯҳи қорӣ таҳияи Конституция талош меварзид, ки ин вазифаи пуршараф, аммо душворро дар муддати кӯтоҳ анҷом диҳад, чунки вазъи мурак-

тутсия бо роҳи раъйпурсии умумихалқӣ қабул гардад.

6 ноябри соли 1994 лоиҳаи Конституция барои қабул ба раъйпурсии умумихалқӣ пешниҳод гардид ва пас аз тақмили таҳрир чун санади олии мамлакат мавриди амал қарор гирифт.

Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон шакли давлатдорӣ ҷумҳурии президентиро асос ниҳода, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба сифати Сарвари давлат ва Раиси Ҳукумат эълон намуд ва ўро ҳамчун ҳомии Конституция, қонунҳои кишвар, ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд, қафили истиқлолияти миллий, ягонагӣ, тамомияти арзӣ ва пойдо-риҳои давлат эътироф мекунанд. Тамоми хусусиятҳои ҷумҳурии президентӣ, аз ҷумла, таъмини ҳамкориҳои босубот миёни рукни иҷроия ва қонунгузориҳои кишвар, таъсири мутаносиб миёни арқони давлат, тағйирнопазирии ҳокимият, ки қаблан аз ҷониби Сарвари давлат аз нигоҳи назариявӣ ҳаллу фасл шуда буданд, дар матни Конституцияи кишвар нақш ва мавқеи сазовор ёфтанд.

Ҷангибеки УЛФАТШОҶ,
«Омӯзгор»

СОЛИ МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚӢ

Дар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон (28.12.2023) пешниҳод гардид, ки соли 2024 «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон карда шавад. Дар ин замина 30-юми декабри соли 2023 бо Фармони Раҳбари давлат соли 2024 Соли маърифати ҳуқуқӣ эълон гардид. Ин тадбир чунин ҳадафҳо ба миён гузоштааст: баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон, тарғиби арзишҳои ҳуқуқӣ ва демократӣ, мустаҳкам намудани институти ҳуқуқи инсон ва муносибати эҳтиромона ба он, эътибори ҷиддӣ додан ба мақоми қонун, тарбияи шаҳрвандон дар руҳияи эҳтиром нисбат ба қонунҳо, таъмин намудани волеияти қонун, ташаққул додани низоми устувори рафтори ҳуқуқӣ, оштинопазирӣ нисбат ба ҳама гуна

Риояи қонунҳо гарави хушбахтист

ҳуқуқвайронкунӣ ва ноғузир будани масъулияти ҳуқуқӣ, васеъ намудани дастрасии шаҳрвандон ба иттилооти ҳуқуқӣ ва ғайра.

Маърифати ҳуқуқӣ маҷмуи андешаҳои одамон дар бораи қонун, татбиқи он ва фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ мебошад, ки дар шакли дониш, эътиқод меъёрҳо ва муносибатҳои аз ҷониби ҷомеа қабулшуда ташаққул ёфтааст.

Ба назари мо, барои баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон ба сомон расонидани қорҳои зерин саривақтӣ мебошад: ташкили низоми огоҳонии шаҳрвандон аз ҳуқуқҳои онҳо ва амалҳои зарурии ҳимояи ин ҳуқуқҳо, таъмини мақомоти ҳудидоракунии шаҳрак ва деҳот, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти иҷроияи маркази ҳокимияти давлатӣ, бахусус, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ба назарияи расмӣ иттилооти ҳуқуқӣ, ба таври васеъ ба аҳоли дастрас намудани санадҳои меъёрӣ ҳуқуқӣ ва монанди инҳо.

Маърифати баланди ҳуқуқӣ риояи бошууроноии меъёрҳои қонун ва итоат ба қонунро дар назар дорад. Одамони дорони маърифати баланди ҳуқуқӣ зидди назари равандҳои ҷамъиятӣ нестанд, балки дар ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ фаъолона иштирок мекунанд. Мавҷудияти сатҳи баланди маърифати ҳуқуқӣ як навъ гарави бунёди давлати соҳибхотӣ, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ, иҷтимоӣ ва ягона мебошад, ки дар он натаҷҳо ба арзишҳои ҳуқуқӣ, балки ба арзишҳои ахлоқӣ низ эҳтиром гузошта мешавад.

Арзишҳои ҳуқуқӣ ҳамчун арзишҳои фаҳмида мешаванд, ки дар қонун қомилан ё қисман таҷассум ёфтаанд.

Эҳтироми ҳуқуқи инсон ҳамчун принсипи волеияти қонун муносибати эҳтиромонаи мақомоти давлатӣ ва шахсон мансабдор ба ҳуқуқ ва озодиҳои шаҳрвандон буда, ба шаъну шарафи шахс асос меёбад ва баробарии вазъи иҷтимоӣ онҳоро ифода ва таъмин менамояд. Эҳтироми ҳуқуқи инсон заминаи асосии фаъолияти аҳли ҷомеаи демократӣ мебошад. Муносибати эҳтиромона ба ҳуқуқи инсон ба устуворӣ ва эътимоднокии низоми ҳуқуқӣ, таъмини бетарафӣ ва адолати ҳуқуқӣ мусоидат менамояд.

Зикр бояд кард, ки рафтори ҳуқуқӣ натиҷаи маърифати ҳуқуқии ташаққулёфта мебошад. Дар навбати худ, маърифати ҳуқуқӣ ба арзишҳои шаҳрвандӣ ва ҳуқуқи инсон асос меёбад.

Оштинопазирӣ нисбат ба ҳама гуна ҳуқуқвайронкунӣ яке аз муҳимтарин омилҳои масъулияти ҳуқуқӣ ба шумор меравад. Вазифаи муҳим аз он иборат аст, ки дар мубориза бар зидди қонунвайронкунӣ ва дигар ҳуқуқвайронкуноӣ инсон бояд қонунро риоя намояд, то ки одамон дар ҳар маҳал ғамхори давлатро дар бораи сулҳу осоиш эҳсос намоанд.

Оид ба мафҳуми маърифати ҳуқуқӣ дар илми ҳуқуқшиносӣ бо дарназардошти ақидаи олимони мафҳумҳои гуногун баён шудаанд. Барои дарки ин мафҳум чанде аз онҳоро пешниҳод менамоем:

1. Маданияти ҳуқуқӣ яке аз навъҳои фарҳанги ҷамъиятӣ буда, барои таснифи ҳамаи низоми ҳуқуқии кишвар аз нуқтаи назари муайян истифода мегардад. Маданияти ҳуқуқии ҷомеа, пеш аз ҳама, аз сатҳи инкишофи шури ҳуқуқи аҳоли вобаста мебошад.

2. Фарҳанги ҳуқуқӣ маҷмуи дастовардҳо ва арзишҳои ҳуқуқии моддӣ ва маънавият дар раванди ташкил ва рушди соҳаи ҳуқуқи ҷомеа ҷамъшуда, сатҳи рушди тамаддун ва ҳолати сифати онро инъикос менамояд.

3. Дар баробари ин, фарҳанги ҳуқуқӣ падидаи ҳаётан муҳими ҷомеа аст, ки дар густириши давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дар ташаққули шахсӣ ҳамчун субъекти фаъоли ҷомеа нақши басо муҳим дорад. Баланд бардоштани сатҳи маърифат ва шури ҳуқуқии аҳоли, таълим ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон яке аз самтҳои муҳими сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳсуб мешавад. Фарҳанги ҳуқуқӣ қисми таркибӣ ва ҷудонашавандаи фарҳанги умуминсонӣ буда, маҷмуи арзишҳои ҳуқуқиест, ки аз насл ба насл то замони мо омада расидааст.

Эълони Соли маърифати ҳуқуқӣ барои расидан ба ҳадафҳои мазкур мусоидат менамояд.

Шерали ДАВЛАТОВ,
омӯзгори гимназияи ҳарбии Кӯшунҳои
сарҳади ҚДАМ - «Ворисони Қуруши Кабир»

Озодии шахс ва ҳуқуқҳои ӯ

Истиклоли давлатӣ падидаи таърихист, ки бо ба даст овардани он дар Тоҷикистон ба ҳуқуқи озодиҳои шахс муносибати нав ба роҳ монда шуд. Баъди қабули Конститутсия, 6 ноябри соли 1994 таҳкими қонунӣ ва ҳифзи ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ ба ҳукми қонун дароварда шуда, мухтарам шуморида мешавад. Воқеан, ташаққули ҷомеаи шаҳрвандӣ ва бунёди давлати ҳуқуқбунёд заминаи асосии рушди Тоҷикистон маҳсуб меёбад. Аз ин рӯ, ҳар як шахс дар ҷомеа, новобаста аз миллату наҷод ва мазҳаб, бояд ҳуқуқи манфиатҳои шаҳрвандии худро донад ва барои ҳифзи манфиату ормонҳои миллии давлатӣ пайваста дар талош бошад. Дар баробари дигар ҳуқуқҳо, ба ҳар як шаҳрванди ҷумҳури ҳуқуқ ба таҳсил дода шудааст. Таҳсил намудану соҳибмаълумот гардидан асоси рушди маънавият шахс ба ҳисоб рафта, маҳз афроди соҳибтафаккур, босавод ва дорони ҷаҳонбинӣ васеъ дар ташаққули пешрафти ҷомеа нақши босазо мегузоранд.

Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз як тараф, барои рушди давлати демократӣ ва таъсиси низоми самарабахши ҳокимияти давлатӣ заминаи ҳуқуқӣ гузошт, аз ҷониби дигар, барои сулҳу субот ва Ваҳдати миллии дар саросари мамлакат шароити мусоид фароҳам овард. Масъалаи дигаре, ки дар ҷумҳури дар авлабият қарор дорад, озодии гуфтугӯ баёни ҳар як шаҳрванд ба шумор меравад. Дар ҷумҳури ҳар як шаҳрванд метавонад озодона андешаҳои худро дар боби рушду пешрафти кишвар, роҳҳои ҳалли мушкилот ва дигар масоил баён намояд. Дар ин байн, онҳо метавонанд тариқи воситаи ахбори омма сухан ронанд, фикрашонро изҳордоранд. Тарбияи насли наврас ва ҷавонон дар руҳияи эҳсоси ватандӯстӣ, ҳештаншиносӣ ва ормонҳои миллии аз донистанҳои қонунҳои амалкунанда ва риояи онҳо сарчашма мегирад. Тарбияи ҳуқуқӣ ташаққули дарки ҳуқуқи озодиҳои ва вазифаҳои шаҳрвандон дар назди давлат ва ҷомеа ба шумор меравад. Маърифати ҳуқуқии ҳар як шахс (шаҳрванд) аз тарбияи ҳуқуқӣ оғоз мегардад. Донистани Конститутсия, асноди дигари меъёрӣ –

ҳуқуқӣ, моҳияти ҳуқуқи озодиҳои ҳар як шаҳрванд, эҳтирому арҷ гузоштан ба арзишҳои миллии ва муқаддасоти миллии, дӯст доштани Ватан, ҳимояи манфиатҳои давлат ва амсоли инҳо ба шахс имкон медиҳад, ки мавқеи худро дар ҷомеа устувор намояд. Барои дарки ҳуқуқи озодиҳои шахс омилҳои асосӣ, аз қабили таълими ҳуқуқӣ, тарғиботи ҳуқуқӣ, фарҳанги ҳуқуқӣ ва ғайра хеле зарур аст. Маҳз ба ҳамин масъала ишора намуда, Пешвои миллат дар Паёми ҳеш (28.12.2023) ба Маҷлиси Олӣ зикр намуданд:

«Дар раванди бунёди ҷомеаи пешрафта ва адолатпарвар масъалаи ташаққули маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон нақши калидӣ дорад». Аз ин нигоҳ, ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд, ҳимояи манфиатҳои миллии, тақвияти соҳибхотӣ ва давлатдорӣ миллии, тақвияти идоракунии давлат, ҳифзи саломатии аҳоли, рушди маориф ва илм, фарҳанг, кафолати фаъолияти озоди иқтисодӣ, баробарӣ ва гуногунии шаклҳои моликият, рушди соҳибкорӣ, таъмини Ваҳдати миллии ва сулҳу суботи ҷомеа вазифаҳои яқумдараҷаи сиёсати ҳуқуқии Тоҷикистони соҳибистиклол мебошад.

Файзали ҚАЮМОВ,
муовини директор оид ба илм ва инноватсияи
мактаби Президентӣ барои ҳонандгони
болаёқат дар ноҳияи Кӯшистон, Аълоҷии
маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

МУЛОҶИЗА

Андешаҳо доир ба таъсиси давлати ҳуқуқбунёд таърихи хеле тулонӣ дорад. Ҳанӯз мутафаккири Юнони Қадим Афлотун дар бораи давлате, ки пояи ҳуқуқӣ надорад, чунин навишта буд: «Ман фанҳои давлатро мебинам, ки дар он қонун қувва надорад ва зеро

моти ҳокимияти давлатӣ бо риояи волеияти қонун салоҳияту вақолатҳо муайян гардида бошанд ҳам, вале омилу нақши асосиро барои мавҷудияти бунёди давлати ҳуқуқбунёд сатҳи баланди маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон давлат мебозанд.

Тибқи талаботи ин барнома, тарбияи маърифати ҳуқуқӣ аз синни томактабӣ оғоз ёфта, минбаъд дар зинаи таҳсилоти ибтидоӣ, умумии асосӣ, миёнаи умумӣ, ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ ташаққул дода мешавад ва он дар тӯли ҳаёти минбаъдаи ин-

Давлати ҳуқуқбунёд ва маърифати ҳуқуқӣ

ҳокимияти қадомест. Он ҷое, ки қонун фармонфармои ҳокимон аст ва онҳо ғуломи қонунанд, ман начоти давлатро мебинам». Ҷояи давлати ҳуқуқбунёд минбаъд, давра ба давра ташаққул ёфта, онро бисёр давлатҳо ҳамчун ҳадафи давлатдорӣ ҳеш қарор додаанд.

Тоҷикистони мо низ аз рӯзи аввали ба даст овардани истиклолият роҳи барпо намудани давлати соҳибхотӣ демократии ҳуқуқбунёдӣ дунявиро пеш гирифт. Ин ҳадаф чун мароми асосии давлатдорӣ мо дар қисми аввали моддаи 1-уми қонуни асосии кишвар – Конститутсия баён гардид, ки моҳияти ин низоми давлатдорӣ, пеш аз ҳама, таъмини волеияти қонун, кафолати ҳуқуқи озодиҳои инсон шаҳрванд ва таъмини зиндагии шоистаи онҳо ба ҳисоб меравад.

Тибқи Конститутсия, барои таъсиси фаъолияти мақо-

Маърифати ҳуқуқии ҳар шахсро аз рӯи сатҳи дониши ҳуқуқии ӯ, муносибат бо қонун, риояи талаботи меъёрҳои ҳуқуқӣ ва оштинопазир будан бо вайронкунандагони тарғиботи ҳуқуқӣ муайян кардан мумкин аст.

Тарбияи маърифати ҳуқуқӣ ҷузъи сиёсати давлатии таълим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб меравад ва дар ин самт як қатор тадбирҳои андешида шудаанд.

Аз ҷумла, дар асоси фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон аз 9 апрели соли 1997 «Дар бораи сиёсати ҳуқуқӣ ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон», дар ҷумҳури «Барномаи таълим ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҳия гардид ва дар асоси он бо мақсади баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон конференсияи семинари гузаронида шуданд.

сон низ бояд идома ёбад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллии–Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми навбатии худ соли 2024-ро ба ифтихори 30-солагии Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон намуданд. Ин ҳуҷҷати муҳими сарнавиштасоз дар устуворнигоҳ доштани поҳҳои давлатдорӣ, таъмини сулҳу субот, ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон шаҳрванд ва Ваҳдати миллии нақши муҳим мебозад.

Ба хотири баланд бардоштани савияи дониши ҳуқуқии муҳассилини макотиби миёна озмуни ҷумҳуриявӣ «Маърифати ҳуқуқӣ - оини худшиносӣ» роҳандозӣ гардид, ки он низ дар таҳкими маърифати ҳуқуқии ин гуруҳи ҷомеаи кишвар мусоидат менамояд.

Мухиддин ЯТИМОВ,
омӯзгори МТМУ №3-и
ноҳияи Файзобод

ТАФСИР

Дунявият низомест, ки ҳамаи умури иҷтимоӣ дар асоси додаҳои илмӣ созон меёбад ва пайдоиши он мабъӣ бар замонаст, ки улуми табиату риёзӣ инкишоф ёфт, низоми нави истехсолоти саноатӣ ба вучуд омад ва башарият аз тарзи идоракунии динмехвар даст кашид. Дар аксар кишварҳои ҷаҳон дар тӯли таърих муддати мадиде низомҳои динмехвар ҳокимият доштанд, ки танзими ҳамаи умури иҷтимоӣ бар дасти онҳо буд.

Тақрибан тӯли ҳазор сол аз замони дини расмӣ империяи Рим эълон шудани масехият то карни 13 дар Аврупо тамоми танзими умури сиёсӣ иҷтимоӣ бар души рухоният ва калисо буд. Онҳо

мегузонад ва бори аввал дар заминаи мушоҳидаву таҷриба космологияи собиқро мавриди интиқод қарор медиҳад. Ҷ масъалаҳои механикаро чамбаст намуда, ба таври таҷрибӣ вазндорӣ ҳаво ва мунтазам афзудани суръати ҳаракати ҷисмо муайян кард, ки ҳама ҷисмо хангоми афтодан бо суръати якхела ҳаракат мекунанд.

Дидгоҳи Галилео Галилей дидгоҳи нави буд, яъне, дидгоҳи механикӣ, ки ба дидгоҳи динӣ сахт дар мухолифат қарор дошт. Галилей мегуфт, ки хангоми омӯхтани табиат на аз эътибори Библия, балки аз таҷрибаю мулоҳизаҳои мантиқӣ бояд шуруъ кард. Ҷ мегуфт, ки бояд дин ба эътиқод сару қор дошта

таърихӣ мазмуну шаклҳои ба худ хос гирифтааст. Моҳияти ин назария дар он аст, ки давлат дар натиҷаи бастанӣ шартнома байни ҳокимон ва мазлумон пайдо шудааст. Сабабҳои бастанӣ шартномаро мутафаккирон мухталиф шарҳ медиҳанд. Дар давраи инкилобҳои буржуазӣ пайдоиши шартномавии давлат дар шакли назарияи шартномаи чамбиятӣ баромад мекунад. Чунин ақидаро Спиноза, Гротсий, Локк, Гоббс, Руссо ва дигарон баён доштанд. Мувофиқи он чамбияти инсонӣ ду марҳалаи таърихро аз сар мегузарад: ҳолати табиӣ, вақте ки давлат набуд; чамбияти шаҳрвандӣ, ки вучуди давлатро талаб мекард.

ёфтани он мегардад.

Инсоният танҳо бо роҳи шинохти илмӣ дар садсолаҳои охир тавонистааст сатҳу сифати зиндагии хешро комилан иваз намояд ва ба дастовардҳои бузургтарини илмию технологӣ даст ёбад ва аз ин тариқ ниёзҳои моддӣю маънавий хешро бароварда кунад.

Имрӯз кишварҳои, ки дар сатҳи минтақаву ҷаҳон ҳарфи аввалро мезананд ва қудрати минтақавию ҷаҳониро дар даст доранд, натиҷааш дарёфти донишҳои мантиқиву илмӣ аст, ки аз роҳи татбиқи онҳо тавонистаанд худро ба қудратҳои минтақавӣ ё ҷаҳонӣ табдил диҳанд. Ин кишварҳо низ замоне таассубу хурофот ва донишҳои диниро

Дунявият - низоми инсонмехвар ва рушдкунанда

бо тақия қардан ба аҳкоми динӣ ҳатто андешаи инсонро дар мавриди ҷаҳон, инсон ва донишу ҷомеа маҳдуд қарда буданд.

Дар ҷаҳонбинии динмехвар ҳама ҳаводиси табию иҷтимоӣ эҷози моваротабий аст. Ҷодисоти олам ба иродаи фавқуттабиӣ рӯй медиҳанд ва инсон ҳеч таъсире дар дигар қардани онҳо надорад. Низоми сиёсӣю иҷтимоӣ низ чунин шарҳу тафсир меёфт, ки ин низом низ ба иродаи осмонӣ марбут буда, инсон дар тағйири он ҳеч таъсире гузошта наметавонад.

Ҷамин буд, ки инсоният дар тӯли таърихи мавҷудияти худ, ки дар низоми динмехвар ба сар бурдааст, танҳо ба ҳайси як мавҷуди вобаста ва моҳияташ бо бандагӣ таллақӣ мешуд.

Дар дарозии ҳазор сол кишварҳои аврупоӣ дар чунин ҷомеаи бастанӣ таасубзадаи пур аз фишору тааддӣ ба сар бурдаанд ва танҳо дар асри 13 оромором тобиши нурҳои хирад яҳи таассубу хурофоти динӣ аврупоӣро ба зудудан оғоз кард. Дар ин аср донишмандоне зуҳур қарданд, ки бар хилофи ҷаҳонбинию ҷаҳонфаҳмии динӣ қарор гирифта, назарҳои нави аз лиҳози улуми табиатшиносӣ ба субот расидаро мавриди баррасиву арзёбӣ қарор доданд. Ин аср замони зуҳури донишмандоне, аз қабиле Николай Коперник, Чордано Бруно, Галилео Галилей, Томас Мор, Томасо Компанелло ва дигарон буданд, ки бо андешаҳои нави низоми кухнаи ҷаҳонбинию ҷаҳонфаҳмӣ, танзими умури иҷтимоӣ мавриди интиқоди шадид қарор доданд.

Аз назарияи гелосентрикии Коперник шуруъ намуда, ором-ором асосҳои ҷаҳонбинии теологӣ мавриди шакку таркид қарор гирифтанд. Ин кашфиёт заминае гардиданд, то догматизми динӣ асримиёнагӣ бебунёдии худро собит намояд. Пас аз Коперник Чордано Бруно таълимоти табиатшиносии хешро дар ин самт идоме дода, ба маърифати табиат мепардозад. Ҷ ҳамбастагии заррот ва ҳамеша дар ҳоли мутаҳаррик будани оламро баррасӣ менамояд.

Тассавурот дар бораи тағйироти кулли табиат дар бораи ҷараёни пайдоишу нестшавии ашё ва аз як ҳолат ба ҳолати дигар гузаштани падидаю ашёро Бруно собит месозад. Пас аз он Галилео Галилей дар заминаи кашфиёти Коперник ба қайҳоншиносии илмӣ асос

бошад ва илм бо табиат. Аз тарафи Галилей кашф шудани ситораҳои нави мушоҳидаи пайдо ва нестшавии доғҳои офтоб, ҳаракати сайёраҳо, догмаи диниро, ки тибқи он ҷисмоҳои осмонӣ, ки офариниши илоҳианд, қомилу абадӣ ва фаннопазир мебошанд, инкорнопазир мебошад.

Дар мавриди вучуди давлат ва шинохти он низ то карни 13 назарияи қудсии (теологӣ) давлат дар Аврупо ҳоким буд, ки тибқи он давлат офаридаи илоҳӣ таллақӣ мешуд. Низоми асосӣ давлат ва маншаи қонунгузорию онро на зиндагии инсонҳо ва аришгузорию ҳуди инсон, балки матнҳои динӣ ва ариши илоҳиёт муқаррар менамуд.

Танҳо дар замони Эҳё ва даврони равшангарии Ҷарб мутафаккироне зуҳур намуданд, ки назарияи илоҳии давлатро ба боди интиқод кашиданд. Онҳо тарзи нави идоракунии иҷтимоӣ ва фаҳмиши нави давлатро ба миён гузоштанд ва пайгирӣ аз ислоҳи вазии сиёсӣ давлат дар Аврупо шуданд. Томас Гоббс қомилан назарияи теологӣ давлатро рад намуд ва онро «ҷисми сунӣ»-и аз тарафи инсонҳо сохташуда унвон кард. Зуҳури донишмандоне, амсоли Николло Макиавелӣ, Спиноза, Гротсий, Чон Локк, Томас Гоббс, Жан Жак Руссо дарку фаҳми нави давлатро ба миён овард. Маҳз бо таълифоти ин донишмандон назарияи шартномавии давлат арзи хастӣ менамояд.

Назарияи шартномавӣ таърихи дуру дароз дошта, дар ҳар як марҳалаи

Гузариши инсоният аз як марҳалаи якум ба марҳалаи дуюм тавассути «Таахҳуди иҷтимоӣ» сурат мегирад, ки он байни мардум ва сардори давлат амалӣ гардонида мешавад. Гоббс ҳолати табиӣ одамро ҳамчун «ҷанги ҳама ба ҳама» тасвир қардаст. Ҷамин дидгоҳи илмиро пас аз мутафаккирони замони Эҳё ва аҳди Равшангарӣ ҳазорон ҳазор донишманди дигар дар саросари ҷаҳон идомат бахшиданд.

Аз ин баъд, аврупоӣён низоми дунявӣ давлатдориро ҳамчун шеваи асосӣ ва бунёдии идоракунии иҷтимоӣ хеш қарор медиҳанд. Зеро дар ин низом тамоми аносир ва заҳири сиёсӣ барои беҳбудии зиндагии дунявӣ инсон равона қарда мешавад. Маҳз дар ин низом дину бовар аз қори дастаҷамъӣ ва сиёсӣ ба амали фардӣ мегузарад. Риёти ҳуқуқу озодиҳои инсон дар муқаррароти қонунӣ қафолат дода мешавад. Ҷамин тавр, низоми дунявӣ ва зуҳури давлат, миллатҳо дар Аврупо шакл гирифтанд ва муқтадир гардида тавонистанд, бо меҳвари тамоми арзишҳо қарор додани инсон ва зиндагии инсонӣ як низоми сиёсӣ то андозае солимо рӯйи қор оваранд, ки тавассути он инсонҳо ба рифоҳ ва саодату осоиши нисбӣ бирасанд.

Низоми омӯзишу парвариши дунявӣ имкон медиҳад, ки инсонҳо дастрасии бештар ба улуми табиату риёзӣ ҳосил намуда, дар ин замина ҳазорон нави фанноварию иҷтимоӣ навино ба миён оваранд. Натиҷаи он ба ниҳодинашудани илм ва ба нуруи истехсолӣ табдил

меҳвари асосии идоракунии сиёсӣ худ қарор дода буданд, вале давоми 500 соли охир донишмандону мутафаккирон ва равшанфикронии ин ҷомеаҳо зина ба зина сатҳу сифати донишҳои илмиро боло бурда, онҳо ба роҳнамоӣ асоси илмидошта, ҷанбаҳои иҷтимоӣ, сиёсӣ ва фарҳангии ҷомеаҳои хеш табдил додаанд. Имрӯз дар ин гуна ҷомеаҳо дин ва бовару эътиқодоти динӣ танҳо қори фардӣ аст ва ҳар инсон дар бовару эътиқоди хеш озод аст ва метавонад ин ё он бовару эътиқод ё ҳеч аз онро напозирад. Ҷомеаи дунявӣ, ки асоси он илмгароист, ҷомеаест, ки дар он нақши ҳалқунандаро зехният ва тафаккури инсонӣ месозад.

Ҷамаи мушкilotи сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ аз роҳи таҳлилҳои дурусти илмию мантиқӣ муайян қарда шуда, роҳҳои ҳалли он пешбинӣ мешаванд. Ҷамин аст, ки дар ин гуна ҷомеаҳо сармоӣ асосӣ зиёӣён ва мутафаккиронии ин ҷомеа ба ҳисоб мераванд. Онҳо ҷомеаи дунявӣ илмгаро танҳо ба андешаи инсоният ва қудрату нуруи зехнии он тақия мекунад ва қам қардани мушкilotро дар роҳи маърифати баланди ҷамагонӣ менамояд. Шаҳрвандони ин нави ҷомеа ҳар қадоме дорои хувият, шахсият ва андешаи худ буда, бо роҳи хираду дониш ва қўшишу қадал сатҳу сифати зиндагии хешро аз роҳи ақлу хирад боло мебаранд. Ҷомеаеро созон додаанд, ки дар он ариши олиро зиндагии инсон ва рифоҳу осоиши он ташкил медиҳад. Ҷамин аст, ки дар ин нави ҷомеа донишҳои асоси илмидошта чойгоҳи вижаи худро доранд ва олиму мутахассис ба ҳайси меҳвар ва пешбари он шинохта шудаанд.

Таҳлилҳои боло баёнгарӣ онанд, ки татбиқи дурусти низоми дунявӣ ва шинохти аришиҳои дунявият тавонистааст, дар иддае аз кишварҳои ҷаҳон омилҳои асосии пўй, рушд, рифоҳ ва саодати табиати ин кишварҳо гардад. Дар ин росто, моро низ зарур аст, аришиҳои ин низомро дуруст бишносем, ҷихати пойдорӣ сохтмони давлати миллии дунявӣ бо тақия ба дастовардҳои илмӣ ва таҷрибаҳои амалан собитшудаи тамаддуни ҷаҳонӣ низоми сиёсӣ хешро тақвият диҳем ва дар ин самт хешро масъул ҳисобем.

И. ШАРИФЗОДА,
номзади илмҳои фалсафа,
дотсент

ОЗМУН

«Ту қалби Тоҷикистонӣ, Душанбе!»

Озмуни мазкур миёни хонандагони муассисаи таълимии №94-и пойтахт сурат гирифта, дар он 24 нафар дар номинатсияҳои суруди гурӯҳӣ, 10 нафар қироати шеър дар васфи Душанбешаҳр ва 2 нафар дар суруди якка иштирок намуданд. Шоирӣ шинохта Шаҳрияи Аҳтамзод ба ҳайси довари озмун ба ҳунару маҳорати хонандагон баҳогузорию намуд.

Мавриди зикр аст, ки озмуни шаҳрии «Ту қалби

Тоҷикистонӣ, Душанбе» байни хонандагону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ, таълимгирандагони муассисаҳои таҳсилоти иловагии соҳаи маориф, санъат ва мусиқии худуди шаҳри Душанбе, эҷодкорону ҳаваскорон ва намоёндагони касбу қори гуногун, ки дар худуди пойтахт зиндагӣ, фаъолият ва эҷод менамоянд, баргузор мешавад.

Дар даври аввали озмун иштирокчиён шеърҳо дар васфи Душанбе пешниҳод намуда, васфи гулгашту хибонҳои зебою назаррабои онро намуданд.

Ёдовар мешавем, ки озмун аз рӯйи номинатсияҳои эҷоди шеърӣ бехтарин, қироати шеърӣ бехтарин ва иҷрои суруди бехтарин дар васфи пойтахти Чумҳурии Тоҷикистон – шаҳри Душанбе доир мешавад.

Озмун дар се давр баргузор мегардад.

Зарнисор НИЗОМОВА,
«Омӯзгор»

Дар Тоҷикистон сабти таваллуд ва фавт пурра ба системаи электронӣ мегузарад.

МАСЪУЛИЯТ

Рисолати омӯзгор

Дар даврони сохибистиклолӣ таваччуҳи Давлату Хукумат ба омӯзгор ва чойгоҳи ӯ дар ҷомеа афзун гардид, зеро пешрафти тамоми соҳаҳо аз фаъолияти пурсамари ин фарди маърифатпарвар вобаста аст.

Илму маориф ва фарҳангро Хукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз самтҳои асосӣ ва афзалиятноки сиёсати худ қарор дода, барои расидан ба ин ҳадафҳо маҳз нақши мактаб ва омӯзгорро омили калидӣ меҳисобад.

Омӯзгор шахсест, ки бо нури саводу маърифат ва илму дониш ҳаёти ҷомеаро равшан месозад, хурофоту ҷаҳолатро аз ҳаёти ҷомеа берун мекунад ва созандагону ободгарони ояндаи Ватанро ба камол мерасонад.

Искандари Мақдунӣ бесабаб намегӯяд, ки «ман дар назди устодам камтар аз падарам вазифадор нестам, зеро агар падар ба ман ҳаёт бахшида бошад, Арасту зиндагии хуби маро фароҳам сохт».

Аз таҷрибаи мактабу маориф бисёр хуб медонем, ки хонандагони муассиса чӣ гуна омӯзгорро дӯст медоранд. Албатта, ҳамон омӯзгоре миёни хонандагон иззату обрӯ дорад, ки соҳиби дониши хуб, илми расо ва инсонии комил бошад, ба халқу миллати худ содиқона хидмат кунад.

Чунон ки Пешвои миллат дар Паёми худ (23.12.2022) зикр намуданд: «...агар мактаб ва омӯзгор набошад, сатҳи маърифатнокии мардум паст мегардад, миллат бесавод менамояд, ҷомеа ба ҷаҳолат гирифта мешавад ва дар натиҷа оромиву сулҳу субот, амнияти осоиш ва муҳимтар аз ҳама, рушди давлат саҳт халалдор мегардад».

Яке аз саромадони педагогика Ян Амос Каменский (1592 – 1670) ба касби ифтихорманди омӯзгорӣ баҳои арзанда дода, чунин гуфтааст: «...ба муаллимон вазифаи бехтарине супорида шудааст, ки болотар аз он дар зери хуршед чизе буда наметавонанд».

Аҳамияти нақши омӯзгорро дар рушди ҷомеа педагоги машҳур К.Д. Ушинский чунин шарҳ додааст: «Омӯзгоре, ки дар сатҳи тарбияи муосир қарор дорад, худро узви зинда ва фаъоли як организми бузург бар зидди ҷаҳолат ва бадихоӣ башарият, миёнарав байни ҳама чизҳои олӣ, эҳёгари таърихи гузаштаи одамон ва насли нав, посбони аҳдҳои муқаддаси одамон, ки барои ҳақиқат ва некӣ мубориза мебаранд, медонад».

Психологи машҳури Амрико А. Маслоу дар ин маврид чунин қайд намудааст: «Тамоми ҳаёти инсон омӯзиш аст, ҳар як шахс дар ҳаёти худ омӯзгор ва хонанда аст». Пас, омӯзгори асил онест, ки шогирдон меҳонад ба ӯ монанд бошанд. Дар ин бобат файласуфи Юнони Қадим Арасту мегӯяд: «Омӯзгорон ва волидон афзалтаранд, волидон ба мо ҳаёт мебахшанд, омӯзгорон ҳаёти хушбахтона гузарониданро меомӯзонанд».

Донишманди маъруфи А. Дистерверг оид ба мақоми омӯзгор ва хусусияти пешаи самарбори ӯ ба гунаи зайл андешаронӣ кардааст: «Муҳимтарин падида дар ҳар мактаб, муҳимтарин дорои таълимгоҳ, муҳимтарин дастури ибрат барои хонанда, пеш аз ҳама, омӯзгор аст. Ҷараёни таълим аз ҷониби омӯзгор дар як вақт тарбия низ мебошад».

Рассом ва мутафаккири ҷаҳоншумул Леонардо да Винчи тамаддуну пешрафтaro дар он мебинад, ки агар шогирд дар асоси омӯзиши амиқ аз устод чанд қадам пеш гузарад, дар акси ҳол, аз рушду такомули ҷомеа наметавон суҳан ба миён овард: «Дареги шогирде, ки дар раванди омӯзиш аз устодаи хеш қадам ба пеш намегузорад». Ҳамаи ситишномаҳо талқин менамоянд, ки омӯзгоронро самимона дӯст бояд дошту эҳтиром бояд кард.

Дар воқеъ, омӯзгорӣ ба маънои тоҷаш касби басо пуршараф, масъулиятнок ва зарурии ҷомеа аст, зеро агар инсоният бо ақлу заковат ва заҳмати худ табиатро тағйир диҳад, омӯзгор бо донишу маҳорати волои хеш табиати худ инсонро ташаккул медиҳад. Зеро пойдорӣ, устувории ҳар ҷомеа аз сиришту солимии наслҳои барӯмандаш вобаста мебошад.

Дар китоби «Ҷомеъ-ус-саҳеҳ»-и Ал-Бухорӣ оварда шудааст: «Муаллимон бехтарин одамонеанд, ки ба рӯи замин мераванд. Ба онҳо маош бидиҳед, зеро онҳо фарзандони шуморо таълим медиҳанд ва бо ин восита шуморо, падару модари шуморо ва хешу ақрабаётонро аз оташи дӯзах раҳой мебахшанд».

Аз ҷумла, Абуалӣ ибни Сино (980 – 1037) оид ба тамоми намудҳои тарбияи фикрҳои муфид баён кардааст, ки дар ин бора аҳли таҳқиқ бисёр гуфтаву навиштаанд.

Ҳамин тавр, омӯзгори асил онест, ки шогирдон суҳбати ӯро аз дигар амалҳо болотар мегузоранд ва ҳар як шогирд монанд шудан ба ӯро орзу мекунад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суҳанронӣ ба муносибати Рӯзи дониш (01.09.2024) пешниҳод карданд, ки дар мамлакат қонун «Дар бораи мақоми омӯзгор» қабул карда шавад. Қабули қонуни мазкур эътибор ва мавқеи омӯзгорро дар кишвар боз ҳам баланд мебардорад.

Ақобир РИОЕВ,
қорманди ДҶТИБКСМ

ИННОВАТСИЯ

Ҷаҳони муосир босуръат пеш меравад ва инсон низ бояд баробар бо равандҳои ҷаҳонӣ рушду такомул ёбад. Техникаву технология дар ҳаёти мо нақши муҳим дорад ва замони муосирро бе воситаҳои техникаӣ тасаввур кардан ғайриимкон мебошад. Бинобар ин, зарур аст, ки ҳар як нафар бо таҳаввулоту дигаргуноҳии ҷаҳон мувофиқ гардад ва аз техникаву технология ба таври манфиатбахш истифода кунад. Дар ин замина, нақши омӯзгор бузургу мондагор мебошад, зеро маҳз бо таълиму тарбияи дурусти ағл метавонад мутахассисони ҷавобгӯ ба талаботи бозори ҷаҳониро омода ва ба камол расонад. Ба ин маънӣ, дар кишвари мо имконоту шароити хуб ҷиҳати ба даст оварда-

Истифодаи технология ва самаранокии дарс

ни донишҳои муосир фароҳам оварда шудаанд. Мусаллам аст, ки имрӯз дар кишвар ба соҳаи маориф диққати махсус зоҳир карда мешавад ва ҳамасола теъдоди зиёди муассисаҳои таълимӣ бо тамоми таҷҳизоти муосир сохта, мавриди истифода қарор мегирад. Мактабҳои мазкур бо тамоми таҷҳизот – мизу курсиҳои замонавӣ ва воситаҳои муосир техникаӣ таълиму тарбия таъминанд. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронии хеш ба муносибати Рӯзи дониш (01.09.2024) таъкид доштанд:

«Аз оғози даврони сохибистиклолӣ то имрӯз масъалаҳои мактабу маориф ва омӯзгору хонанда таҳти таваччуҳу ғамхорӣ аввалиндараҷаи Хукумати мамлакат қарор дошта, раванди ислохоти соҳаи маориф ва таҷдиду навсозӣ дар ҳама самтҳои он бомаром идома дорад. То имрӯз бо мақсади ба танзим даровардани фаъолияти соҳа садҳо санади меъёрии ҳуқуқӣ қабул гардида, амалӣ шуда истодаанд. Дар замони сохибистиклолӣ маблағгузори соҳаи маориф сол ба сол зиёд карда шуда, вазъи соҳа ва қормандони муассисаҳои таълимӣ мунтазам бехтар гардида истодааст».

Маълум аст, ки дар ин замина ба омӯзиши забонҳои хориҷӣ низ таваччуҳи махсус зоҳир карда мешавад ва дар кишвар «Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030» қабул гардидааст, ки аҳли маорифро мувазаф месозад, баҳри татбиқи барномаи мазкур бо баргузори машғулиятҳои шавқовару рангоранг шавқу рағбати забонмӯзиро дар ниҳоди наврасон бештар намоянд. Масоили таълиму тарбия аз масъалаҳои мебошанд, ки Сарвари давлат дар хусуси

он пайвасти таъкид медоранд. Ба ин мазмун, Пешвои миллат дар Паёми хеш ба Маҷлиси Олии мамлакат (28.12.2024) қайд карданд: «...авзои зудтағйирёбандаи ҷаҳони имрӯза низоми маорифи муназзам, мустаҳкам ва дар айни замон ҷавобгӯ ба талаботи рӯзафзуни ҷомеаро тақозо менамояд. Дар чунин шароит омода кардани кадрҳои баландсифати омӯзгорӣ, боз ҳам баланд бардоштани сифати таълим, эътибори ҷиддӣ додан ба омӯзиши забонҳои хориҷӣ дар тамоми зинаҳои таҳсилот, илмҳои дақиқ, риёзӣ ва табиӣ вазифаи муҳимтарини роҳбарону масъулони соҳа ва аҳли маориф мебошад».

Ман ҳамчун омӯзгор дар заминаи таъкидҳои

Пешвои миллат ҳамвора талош менамоям, ки шавқу рағбати хонандагонро ба омӯзиши забонҳои англисӣ бештар намоям. Зеро муҳассилин зинаи ибтидоии омӯзиши забонҳои хориҷиро дар муассисаҳои таълимӣ ба даст меоранд. Дар ин миён, танҳо маҳорату малакаи омӯзгор дар меҳвар қарор дорад. Зеро хонандагони имрӯза аз технологияи муосир огоҳии бештар доранд ва истифодаи самаранокии воситаҳои техникаӣ таълимӣ дар раванди дарс онҳоро водор менамояд, ки саволу супоришҳои хаттӣ ва шифохиро бевосита тавассути тахтаи электронӣ иҷро намоянд.

Шоистаи таъкид аст, ки дар замони муосир нафароне муваффақ мегарданд, ки ба талаботи бозори ҷаҳонӣ меҳнат ҷавобгӯ мебошанд; аз як сӯ, аз техникаву технология ба таври фарогир бархурдор гарданд, аз сӯи дигар, донандаи хуби забонҳои хориҷӣ бошанд.

Заррина ШАМСИЕВА,
омӯзгори забони англисӣ
литсейи №1-и шаҳри Бӯстон

ҶИҚМАТИ ЗИНДАГӢ

Дар ҷавонӣ дор пиронро азиз!

Ба назарам, ҳамаи кишрҳои ҷомеа (аз ҷумла, мо, пиронсолон ҳам) рӯзи худро доранд. 1 октябр Рӯзи байналмилалӣ қухансолон эълон ва бо Қатъномаи Маҷмааи қулли Созмони Милали Муттаҳид аз 14 декабри соли 1990 тасдиқ шудааст.

Ҷумҳурии Тоҷикистон низ ҳамчун узви ҷудонашавандаи ҷомеаи ҷаҳонӣ 17 сол боз Рӯзи байналмилалӣ пиронсолонро бо баргузори ҷорабинҳои гуногун, дастгирии моддиву молиявӣ, аёдати ин гуруҳи аҳоли ва кадршиносӣ онҳо чашн мегирад. Расмӣ пайдо кардани ин рӯз мувофиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи рӯзҳои ид» дар Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат гирифтааст. Роҳбарияти Хукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, бахусус, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба тамоми паҳлуҳои ҳифзи иҷтимоии пиронсолон диққати ҷиддӣ медиҳанд. То ҷое медонем, дар ҷумҳурӣ бо мақсади таҳқиқи ҳолати руҳиву эҳсосотӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодии пиронсолон, саломатӣ ва муайян намудани мушкилоти пиронсолон ниҳоди махсус ҳам амал мекунад. Ба пиронсолон дар тамоми ҷойҳо ғамхорӣ зоҳир мегардад, масалан, дар нақлиёт, дар беморхона ва амсоли инҳо.

Пайдост, ки ҳаёти инсон, пеш аз ҳама, ба марҳалаҳои қудакӣ, наврасӣ, синну соли миёна, калонсолӣ ҷудо мешавад. Давраи охиринаи ҳаёти инсон бе муҳобот, давраи пиронсолиест. Дар ин давра ақлу фаросат ва фаҳмиши инсон

дар зиндагӣ мукамал мегардад ва дар иҷрои ҳар кор ӯ аз андеша қор мегирад. Ба назар чунин мерасад, ки аз ин гуфтаҳо пирони барнодил руҳи тоза гирифта, дар назди ҷомеа доимо маслиҳатгару ёвари боэътимод шуда метавонад, зеро нури пиронсолон чун сарвати миллии кишвар эътироф гардидааст.

Дар урфият ва адабиёт ба пирон аз ин ҷиҳат бартари зид медиҳанд. Алҳол чанд шеърро, ки шоирон ва халқ дар васфи пирон гуфта, ба ёд овардан айни мударо медонам:

Дар ҷавонӣ дор пиронро азиз,
То азиз дигарон гардӣ ту низ!

Тавоно бувад, ҳар кӣ доно бувад,
Эи дониш дили пир барно бувад.

Қомати хамгаштаи пирон нишони марг нест,
Як қамон сад тирро дар хок пинҳон мекунад.

Мочарон зиндагиро, дӯстон, охир нест,
Нуктае гӯям азизон, пир нест, тадбир нест.

Чун дарахтон дӯст дорам ман заминро,
Ҳамчу пирон дӯст дорам зиндагониву замонро.
Бошад, ки ҳар яки шумо ҳам ба пири бирасед ва бо қамол сарбаландӣ ин давраро истиқбол гиред.

Т. КАМОЛОВ,
Аълоҷии маорифи
Тоҷикистон, шаҳри Рогун

НИГАРОНИ

Тайи моҳҳои охир воқеаҳои хушунатбору ногувор дар байни хонандагони муассисаҳои таълимӣ, бахусус, мактабиёни пойтахт ба амал омада, боиси сар задани муноқиша ва гиребонгирию ба ҳам дарафтгоҳи иддае аз муҳассилин мегарданд, ки оқибатҳои нангину фоҷиаборро дар пай доранд. Бо вучуди қабул гардидани қонуну қарорҳои зиёд, асноди меърию ҳуқуқӣ аз ҷониби Давлат ва Ҳукумат, талошҳои зиёди раҳбарияти Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ ва дигар вазорату муассисаву мақомоти давлатӣ ҳанӯз аз бепарвоию беназоратӣ, сахлангорӣ ва ба масъалаи тарбияи наврасон таваҷҷуҳи зарурӣ зоҳир нанамудани раҳбарони муассисаҳои таълимӣ, омӯзгорону устодон, падару модарон, аҳли ҷомеа ва дар умум,

бо волидони хонандагон ба назар камранг гардида, ба хонаи шогирдон рафтани аз вазъи зиндагӣ маишати оилавии онҳо хабардор шудан, бо падару модарон перомони рафтору кирдорҳои номмақбулу ношоистаашон рӯёру суҳбат кардан ба таври муассиру судманд сурат намегирад. Муаллифи ин сатрҳо аз мушоҳидаву суҳбатҳо, ки бо намоёндогони табақаҳои гуногуни ҷомеа анҷом додааст, метавонад саҳно мисол орад.

Омӯзгори муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №51-и ноҳияи Рӯдакӣ Насриддин Давлатов бар он андеша аст, ки аз сухан ба амал гузаштан фосилаҳои тӯлониро дарбар мегирад.

- Борҳо гуфтаанд ва боз ҳам мегӯянд таъкиди мекунанд, ки насли наврасро бояд китобхон кард, - мегӯяд номбурда

ҳукумати, чунони дар боби 3-и Қонуни ҚТ «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак» – «Комиссияҳои ҷамъияти дар самти масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак» омадааст, амал мекунанд. Дарвоқеъ, дар боби зикршуда, дар моддаи 11-и он омадааст:

«Комиссияҳои ҷамъияти дар самти масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак мақоми ҷамоатдорӣ ҷамъияти буда, дар мақомоти худфаъолияти ҷамъияти ва муассисаҳои таълимӣ таъсис дода мешавад.

Шумораи умумии аъзои комиссияҳои ҷамъияти дар самти масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак набояд аз 7 нафар кам бошад. Ба ҳайати комиссияҳои ҷамъияти дар мақомоти худидо-

оварда шудааст:

«Кирдорҳои зиддиҷамъияти, муомилаи дағалона ба атрофиён, ҳалалдор намудани оромии ҷомеа, истифодаи суҳанҳои қабҳ, рафтори дағалона дар кӯча, хиёбон, майдон, ҷойҳои фароғатӣ, дохили нақлиёт, хобгоҳ, манзили истиқоматӣ, дигар ҷойҳои ҷамъияти ва муносибати харобкоронаи кӯдакро ба муҳити зист пешгирӣ намоянд:

Ба кӯдак ба муассисаи таълимӣ овардани маҳсулоти тамоқу, машруботи спиртӣ, воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ, сахтгаъсир ва мадҳушкунандаи дигар, асбобу ашёи манъшуда ва ҳаландаву бурандари, ба истиснои ашёи таълимӣ манъ намоянд, инчунин, ба гирифта гаштани онҳо роҳ надиханд;

Сари чашма шояд гирифтани ба бел...

Андешаҳо оид ба муноқишаҳои хонандагон ва роҳҳои пешгирӣ аз амалҳои номатлуб

мақомоти интизомӣ ва дигар муассисаву идораҳо, ки масъулият рисолати онҳо дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак» ба таври равшану возеҳ инъикос гардидааст, дар бархе аз муассисаҳои таълимӣ бигӯ-магӯву чанҷолҳои лафзӣ ба соҳмон ёфтани гурӯҳҳои ба ҳам муқобили хонандагон ва афту дарафт, ҳатто захмин гардидани ҷароҳатҳои гуногуни ҷисмонӣ бардоштани шуморе аз онҳо анҷом мепазирад.

Дар хусуси воқеаҳои бадфарҷом, ки чанде қабл дар ину он таълимгоҳи пойтахт рух доданд, тавассути сомонҳои интернетӣ ва васоити ахбори омма ҷамагон иттилои муфассал доранд. Ҳамакунун суоле дар мағзи кас чарх мезанад, ки чаро бо вучуди талошу пайгирҳои бешумор, дар пеши назари аҳли ҷомеа чунин ҳодисоти нангину таассуфбор ба амал меоянд? Маълум, ки имрӯз вазифаи аввалиндараҷаи муассисаҳои таълимӣ ва волидон тарбияву назорати насли наврас ва роҳ надодан ба амали кирдорҳои номатлуб аз ҷониби хонандагон маҳсуб меёбад.

Ба ақидаи корманди Донишқадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф, омӯзгори собиқадор Имомназар Холназаров, ба устодону омӯзгорон, раҳбарони таълимгоҳҳо ва дар маҷмӯъ, аҳли ҷомеа одат шудааст, ки баъд аз сар задани воқеоти нохуш, чангу чанҷол ва ба амалҳои дигар, аз ҷумла, вақти худро бештар дар марказҳои дилхушӣ гузаронидани иддае аз наврасон, ба тамоқу носкашӣ машғул шудани онҳо, беэҳтиромӣ намудани омӯзгорону калонсолон, истифодаи суҳанҳои фаҳшу ҳақоратомез дар ҷойҳои ҷамъияти аз пайи ҷустани гунаҳкору ба ҷазо пешниҳод кардани мучримони ҳодисаҳои ногувор мешаванд. Пурсида мешавад, ки чаро дар таълимгоҳҳо роҳбарони онҳо, муовинони директор оид ба корҳои тарбиявӣ, роҳбарони синфҳо ба масъалаю мушкилоти хонандагони саркашу ба истилоҳ, «зӯр», ки ҳукмашонро ба хонандагони мактаб гузаронида, ҳатто омӯзгоронро писанд накарда, худро «ҳокими мутлақ» меҳисобанд, ба гунаи амику ҳаматарафа таваҷҷуҳ зоҳир накарда, қорҳои фаҳмондадиҳию таъсиргузorro ба роҳ намемонанд? Илова бар ин, - мегӯяд мавсуф, - дар муассисаҳои таълимӣ воҳиди кории психолог таъсис дода шудааст, ки вазифаи он дарёфти хонандагони беинтизом, дар муносибат бо ҳамсинфон дағалу хашингифтор ва барангезандаи ҷама гуна кирдорҳои иғвогаронаю кинсизезона дар байни мактабиён мебошад. Воқеан, роҳбарони синфҳо бо психологӣ мактаб бояд робитаи зич дошта, дар хусуси ҳуви хислати ҳар як хонандаи синф (чи писару чи духтар) ба ӯ иттилои зурурӣ ва муфассал пешниҳод кунанд. Ҳамкориҳои мактаб ва омӯзгорон

ва меафзояд, ки дар ҷаласаҳои синфӣ ва ҷамъомадҳои падару модарон аз волидон илтимос мекунем, ки баҳри такомули сатҳи маънавии фарзандонашон аз мағозаю фурӯшгоҳҳо китобҳои бадеӣ бихаранд, дар хонаашон китобхона ё гӯшаи китоб ташкил кунанд. Аммо афсӯс, ки ин таъкиди дарҳостҳои мо иҷро намешаванд ва тамоми ҷаҳду талошҳои хонанд аз қавле, «ба ҳован об кӯбидану ба бод гирех бастан»-ро мемонаду ҳалос. Бадбахтӣ дар он аст, ки ба истиснои якчанд нафари ангуштшумор, баҳши аъзами волидон умуман, ба даст рӯзномаю маҷалла ва китоб намегиранд. Дар ин ҳол худ андеша кунед, ки фарзандони эшон ба кадом амал майлу таваҷҷуҳ менамоянд: телефонбозӣ, иштирок дар марказҳои дилхушӣ, гурӯҳ ташкил карда, ба ҳамсаромактаб раҳсипор шудану бо ҳар баҳона ташкил кардани афту дарафту чангу чидол, ки оқибаташ ба ҳама маълум аст. Воқеан, дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак» мафҳумҳои асосӣ, доираи амали қонуни мазкур, мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва дехот, салоҳият ва ваколати онҳо дар самти масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак, мақомоти дигар, ки дар амалисозии сиёсати давлатӣ дар самти масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак иштирок мекунанд, комиссияҳои ҷамъияти дар самти масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак, ҳуқуқ ва уҳдадорихои падару модар дар таълими кӯдак, ҳуқуқу уҳдадорихои муассисаи таълимӣ ва омӯзгор, пешгирии ҳуқуқвайронкунии дар самти таълиму тарбияи кӯдак ба таври мукамал ва фарогир ифода ёфтааст ва бояд тавсияю нишондоди ҳар як бобу моддаи он аз ҷониби масъулон, хусусан, падару модарон сармашки кори ҷониби онҳо қарор гирад.

Ба ақидаи мактабшинос Намоз Бобоев, як сабаби камтаъсир ва ба таври зарурӣ сурат нагирифтани ҷораандешиҳои тарбиявӣ сатҳию умумӣ будани мундариҷаю мақсади онҳост.

- Дар машғулиятҳои тарбиявӣ, ҷаласаву ҷамъомадҳои мактабӣ, ҳамоиши волидон ва монанди ин, - мегӯяд номбурда, - омӯзгорону устодон, раҳбарияти муассисаҳои таълимӣ ва волидон ҳамеша бо баёни суҳанони борҳо гуфташуда, яқрангу қолаби ва ҳукми қатъии аз қабилӣ «бояд чунин кард», «бояд чунон рафтор кард», «бояд гунаҳгор ҷазо дода шавад» ва ғайра побанд гардида, мағзу ҷавҳар ва моҳияти рисолати тарбияи ахлоқии хонандагонро бо андешаҳои муассир ва мисолҳои мушаххас шарҳ дода наметавонанд.

Бояд тавзеҳ бахшид, ки дар баробари падарону модарон, устодону омӯзгорон, намоёнҳои мақомату вазоратҳои

рақунии шаҳрак ва дехот бояд кормандони милитсия, ходимони иттиҳодияҳои динӣ ва аъзои шурои занон дохил карда шаванд. Мутаассифона, то ҷое, ки аз суҳбат бо шахсони касбу кори мухталиф маълум гардид, фаъолияти комиссияи мазкур умуман, дар маҳалҳо равшану дақиқ нест. Бар замми ин, вазифаю рисолати вичдонии роҳбарони мақомоти ҷамоатҳои шаҳрак ва дехот, ҳуқуқматҳои шаҳру ноҳияю бояд аз он иборат бошад, ки тибқи нақша ба муассисаҳои таълимӣ ташриф оварда, бо омӯзгорону хонандагон мулоқот анҷом бидиҳанд ва дар хусуси пешгирии ҳуқуқвайронкунии дар самти таълиму тарбияи хонандагон суҳбатҳои қолиб намоянд.

Тавре медедонем, бо иқдоми Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли 2024 «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон гардид, ки дар шинохти ҳуқуқҳои шаҳрвандон, хусусан, мактабиён нақши ҳалқунанда мебошад ва дар ҷодаи андӯштани донишҳои ҳуқуқию ба амалҳои номатлуб ва ҷинояткорона даст назадани насли наврас ва ҷавонон мусондат мекунад.

Аз ин лиҳоз, ба ин самт, яъне, шинохти ҳуқуқу уҳдадорихои худ бо хонандагон дар муассисаҳои таълимӣ қорҳои муассиру тавзеҳиро бояд ба роҳ монд ва саъй бар он намуд, ки онҳо ба оврагардӣ, беҳуда гузаронидани вақти хеш рӯ наоранд, дар акси ҳол аз бекорию беназоратӣ, чӣ тавр гузаронидани вақти дар ихтиёрдошташонро надониста, ба кирдорҳои ҷиноию хатарзо даст мезананд. Боиси нигаронист, ки аксари волидон ҳуқуқу уҳдадорихои худро, ки дар қонуни мавриди назар таҷассум ёфтааст, намедонанд. Ҳол он ки дар боби 5-и қонуни фавқ, дар моддаҳои 18, 19, 20 ин ҳуқуқу уҳдадорихо ба таври содаю мушаххас нишон дода шудаанд.

Шумораи зиёди кирдору амалҳои номатлубу хусусияти ҷиноятидоштае, ки аз ҷониби наврасону ҷавонон сар мезананд, ба истифодаи телефонҳои мобилӣ ва тамошон филмҳои моҳияти зӯрваридоштаю шахвонӣ, қатлу куштор ва дигар равияҳои ғайрибашарӣ иртиботи амиқ доранд. Қоршиносони масоили равоншиносӣ қайҳо исбот кардаанд, ки тамошон филмҳои, ки фаҳшу зӯрвариро тарғибу талкин мекунанд, ба мағзи сари инсон, бахусус, наврасону ҷавонон таъсири муҳлик мекунанд. Наврасони беиродаю худҷахро чунин филмҳо ба анҷом додани амалиёту ҳаракатҳои мушобеҳ ба рафтору кирдорҳои ғайринсонии қаҳрамонони филмҳои мазкур талкин мекунанд ва ноандешидаю насанҷида ин иддаи «қаҳрамон» - рӯ меоранд ба ташкили гурӯҳҳо ва чангу занозанӣ. Ҳол он ки дар моддаи 15-и қонун - «Уҳдадорихои падару модар дар таълими кӯдак», дар банди 16,17,18,19 аз ҷумла,

Фарҳанги истифодаи телефони мобилиро омӯзонанд ва ҷиҳати дар вақти дарс истифода набурдани он ҷораандеши намоянд.

Ба кӯдак тамошон филмҳои дорони хусусияти террористӣ, экстремистӣ, тундгароӣ, ҷудонохӯӣ, порнографӣ, ваҳштангезӣ, зӯрварӣ ва аксу наворҳои дигари манъшударо иҷозат надиханд;»

Талаби қонун чунин аст, вале пурсида мешавад, ки чӣ тавр, бо кадом роҳ як гурӯҳ (ё нафаре) бо асбобу ашёи ҳаландаву буранда (қорд, табар...) «мусаллаҳ» шуда, ба ҳамсинфи худ ҳамла карда, ба ӯ зарбаҳои ҳалокатовар мерасонад? Вай қорд ё табарро аз кучо гирифт, қай гирифт ва чӣ тавр ин амали ӯ аз назари падар ё модар дур монд? Дар кадом ҳолат (баъди анҷоми дарсҳо) аз хона баромада, дар рӯзи равшан ба чангу занозанӣ рӯ овард? Боз ҳам суол кушода мемонад, ки чаро волидон аз ин ҳол воқиф нагаштанд? Ва чаро, чунони дар боло ишора рафт, баъд аз вуқуи ҳодисаи даҳштангез омили сабабҳои онро меҷӯему гунаҳкору ба ҷазо ҳукм мекунем? Тамошон филмҳои хусусияти зӯрваридоштаро низ волидон назорат намекунанд. Ҳамла бо қорд, табар ва ё ҳар гуна асбоби буранда маҳз аз тамошон чунин филмҳо маншаъ мегарданд. Мушоҳидаҳо бозгӯӣ онанд, ки вақтҳои охир сафи истифодабарони нусу тамоқу (қалён) дар байни мактабиён зиёд шудааст, ки ин ҳол боиси нигаронии ҷиддист. Хонанда нусу сигорро харида ба мактаб меорад, дар танаффусҳо пинҳонӣ истеъмол мекунад. Чунин наврасонро дарёфтраву ба онҳо қорҳои инфиродӣ бояд бурд. Чаро мактабиёне, ки ба истеъмоли нусу сигор машғуланд, аз ҷаҳми падару модарон ва омӯзгорону устодони муассисаи таълимӣ дур мондаанд?

Ва ниҳоят, омилҳои дигаре, ки ба тарбияи ахлоқии хонандагон таъсири файзбахш мерасонад (ва дар ин хусус борҳо суҳан ронда будем), зуд-зуд ташкил ва баргузор намудани воҳурию мулоқот бо адибон, рӯзноманигорон, олимону донишмандон, хунармандони маъруфи театру синамо ба шумор меравад. Дар ин маҳфили ҳамоишҳо, дар баробари адабиёту санъат, атрофи масоили ахлоқӣ, хатарҳои марғбори ҳаракатҳои террористӣ-экстремистӣ, ҳизбу ҳаракатҳои сиёсии иртиқонии мазҳабӣ ва нуфузу таҳдиди фарҳанги бегона ба ҷомеаи кунунӣ бо мисолҳои мушаххас афкори нобу қолибро баён бояд кард. Умуман, замон тақозо мекунад, ки баҳри руҳ надодани воқеаҳои нохушу номатлуб, ки тайи моҳҳои охир атрофи ин воқеаҳо сару садоҳои зиёде паҳн гардид, аҳли ҷомеа мебояд тамоми роҳу тадбирҳои манфиатбахшо истифода кунанд, то ба чунин амалкарду кирдорҳои хушунатомез нукта гузашта шавад.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

ОЛИМОНИ МО

Меъёри эътирофи олим

Боймурод Шарифзода на танҳо олим, балки фаёли чомеаи маданӣ, тарғибгари доимии арзишҳои миллӣ ва фарҳанги миллӣ. Гоҳе дар донишгоҳ асту гоҳи дигараш дар телевизион, гоҳ дар сари минбари чамъомадҳои фарҳангист ва гоҳе дар шаҳру навоҳӣ чихати ба мардум расонида ни нуктаҳои муҳими ин ё он масъалаи иҷтимоӣ, хоҳ паём бошад, хоҳ маърифати ин ё он санади давлатӣ.

Ҷ наздики сӣ сол қабл рисолаи илмиро барои дарёфти дараҷаи илми номзади илмҳои филологӣ ҳимоят кард ва нақди Хоқонии Шарвониро дар маркази таҳқиқ қарор дод. Баъди ин метавонист дар се ё ҳадди ақсар панҷ сол рисолаи докторияшро низ ҳимоят кунад, аммо накард ва сабаби ҳимоят накарданаширо банди хуб медонам.

Соли 2000 (шояд 2001 буд ё каме баъд) ӯ ба Эрон сафари семоҳа кард, баъд боз як сафари дигар низ анҷом дод. Ёд дорам, ки баъди баргашт худуди беш аз сесад саҳифаи чопи роёна рисола навишт. Ин навиштор якҷо бо номгӯии адабиёт ва муқаддимаи хулоса барои ба расмият даровардани кори илми докторӣ сад фоиз басанда буд. Аммо ӯ ин корро накард. Чаро накард?

- Бояд кори илми марбут ба Хоқонӣ хеле густардатар аз ин бошад, ки ман ҳоло кардам. Инро метавон муқаддимаи умумӣ ҳисоб кард, - чунин буд посухаш ба онҳое, ки аз сарнавишти қораш пурсон мешуданд.

Солҳо сипарӣ шуданд, Баймурод ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни рафт, вазифаи декани факултети забону адабиёти тоҷикӣ ин таълимгоҳро иҷро кард, баъдан директори Пажухишгоҳи забон ва адабиёти тоҷикӣ ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ шуд. Аммо тӯли ин солҳо мудом дар андешаи тақмили мулоҳизаҳо ва дарёфтҳои дар мавзӯи Хоқонӣ ва мухтасоти хунарии ин шоир дар қасидаи гузаштаи ӯ буд. Ва ниҳоят, соли гузашта рисолаи пурра анҷомшударо ба кафедраи назария ва адабиёти навини форсии тоҷикӣ пешниҳод кард, кафедрае, ки дар он Баймурод Шарифзода аз соли 1990 инҷониб фаъолият мекунад.

Ҳамин тавр, бори нахуст дар Тоҷикистон пажухиши чомеъ роҷеъ ба аҳволу осор ва афкори Хоқонӣ аз ҷониби донишманди адабиёт Баймурод Шарифзода дар шакли рисолаи докторӣ анҷом дода шуд.

Дар таърихи адабиёти форсии тоҷикӣ ду нобигаи шеър ҳаст, ки ками дар кам қасон ба таҳқиқи осори онҳо чуръат кардаанд: яке Хоқонист ва дигаре Бедил. Хуни чигар бояд хӯрд ва садҳо чилд осори назарино (аз даврони бостон то имрӯз) бояд фаро гирифт, то муҳаққиқе ба умқи асори хунари ин шуарои мутафаккир бирасад.

Дар Тоҷикистон мардум тавассути қасидаи «Кремл»-и устод Лоҳутӣ бо Хоқонии Шарвонӣ ошно шуданд. Дар макотиби миёна дар асоси муқоисаи қасидаи «Харобаҳои Мадоин»-и Хоқонӣ бо қасидаи «Кремл»-и Абулқосим Лоҳутӣ ин шоири нобигаро мувофиқ ба меъёрҳои ҳамондавраи идеологияи Шуравӣ «шоири мағрури маҳалпараст ва дар ақидаи иҷтимоӣ шохпараст» муаррифи мекарданд, ҳол он ки ин қасида бехтарин намунаи марсияи иҷтимоӣ дар тамоми масири адабиёт ба шумор меравад.

Дар адабиётшиносии Шуравӣ жанри қасида инкор мешуд ва ҳатто Лоҳутӣ (шоири радаи аввал) аз ҳароси идеологияи он замон маҷбур буд, ки қасидаи «Кремл»-ашро дoston бинамад. Маҳз бо тақозои сохтори ҳамонзамена шеъри Лоҳутиро бар хилофи ҳама меъёрҳои шинохти хунари, бехтар аз қасидаи Хоқонӣ дар макотиби миёна баҳо медоданд. Ҳол он ки қасидаи Хоқонӣ ҳам аз нигоҳи баён ва муҳтаво, бозтоби масоили фалсафии иҷтимоӣ, сиёсиву ирфонӣ ва низ диду назари шоирона дар таърихи адабиёт назир надорад.

Ҳамин тарик, маърифати шеъри Хоқонӣ ба дарчае душвор буда, ки муҳаққиқи номдоре, чун Евгений Бертелс зимни баррасии сабки шоирони хуросониву газнавӣ тарзи гуфтори Хоқониро муаммо (головолломка) гуфтааст... Замони истиқлол тавачҷуҳи муҳаққиқони тоҷик ба осор ва андешаи Хоқонӣ андаке бештар шуд, аммо боз дар сатҳи ишораҳо ба ин ё он паҳлуи суҳанварии ӯ, бозтоби бархе масоили ҷаҳонбинии шоир дар қиёс бо суҳанварони дигар, вижагиҳои забони шеъри шоир. Чизе, ки дар шакли комил аҳвол ва афкори Хоқониро фаро бигирад, ба вучуд наомад.

Ин навъ таҳқиқи фарогирро Баймурод Шарифзода дар шакли рисолаи докторӣ анҷом дода, пешниҳоди чомеаи илмӣ кард.

Андешаи меҳварии ин пажухиш баррасии қасидаҳои Хоқонӣ ва ҷойгоҳи ин навъи аз ҳама бузургъятибори адабӣ (сари шеър дар адаби классикӣ ё шеъри аввалдараҷа, ки хунари шоирро аз ҷи гуна гуфтани он мушаххас мекарданд) аст ва бобҳои фаҳлҳои рисола низ ба таҳқиқи таҳаввули қасида, нақши қасида дар мадҳасароӣ, мамдуҳони Хоқонӣ, мухтасоти қасоиди шоир аз лиҳози сохтору муҳтаво (марсияҳои шоир, сӯгномаҳои хонаводагӣ, марсияҳои марбут ба аҳли дину мазҳаб ва суҳанварон, марсияҳои дарборӣ, расму суннатҳои мотаму азо дар марсияҳо, марсияҳои иҷтимоӣ, ҳабсиёту зухдиёт, вижагиҳои ирфонии қасоид), хунари шоирии Хоқонӣ дар қасидасароӣ (забону баён, таҷдиди матлаъ, ихомофаринӣ, анвои истиора, истилоҳоти тибби қадим, нучум, соҳҳои мусиқа, мафҳум ва таркибҳои бодагусорӣ) ва чанд масъалаи дигар (сабки шеъри форсӣ аз нимаи дувуми қарни XI то аввали асри XIII) рабт гирифтаанд.

Ба ҷуз қасида, муаллифи пажухиш ба таҳлили газалиёти шоир ва дигар анвои шеъри ӯ низ пардохтааст ва аз ҳамин нигоҳ метавон гуфт, ки ин қор танҳо мансуб ба як навъи шеър, яъне, қасида нест ва он пажухиши чомеъ дар бораи шахсият ва афкори Хоқонист.

Хоқонӣ сермахсултарин шоири даври хеш аст, чамъи ашъорӣ ӯ ба ҳабаҳ ҳазор байт мерасад, ки аз 106 қасидаи бузург, 110 қасидаи хурд, 290 китба, 330 ғазал, худуди 300 рубой ва 450 байти арабӣ иборат аст.

Чизе, ки муҳаққиқиро аз аҳди пешин то рӯзгори мо аз рӯ овардан ба пажухиши ашъорӣ Хоқонӣ монев мешуд, ҳамоно душворбаёнӣи печидагӣ ва чанбаи қавии илми ашъорӣ шоир будааст. Ба ҳамин маъно, худ шоир ҷоёе аз ин манзалати баланди хеш бо фаҳр гуфтааст:

**Нест иқлими суҳанро бехтар аз ман
подшо,**

**Дар ҷаҳон мулки суҳан рондан
мусаллам шуд маро.**

Ҳамин тавр, соли гузашта дар Тоҷикистон пажухише амри воқеъ шуда буд, ки ба зоти худ беҳамтогӣ ва ин рӯйдодӣ илмӣ, бешақ, боиси ифтхори ҳар қасе ҳаст, ки хештанро сокини шахрстони суҳан ва нақди суҳан меҳисобад. Аммо дар масъалаи Баймурод Шарифзода ва рисолаи илмӣ ӯ ҳақиқати илмӣ боло гирифт. Ҷ миёни чомеаи илмӣ кишвар эътирофи комил дошт ва 25-уми октябри соли ҷорӣ - рӯзи таҷлили 10-солагии таъсиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо эҳдои нишон ва сипосномаи «Диссертатсияи бехтарин» расмияти умумӣ пайдо кард.

Дар Комиссияи олии аттестатсионӣ ба чунин хулоса омаданд, ки дар илмҳои адабиётшиносӣ бехтарин рисолаи докторӣ ҳамин рисолаест, ки Баймурод Шарифзода анҷом додааст.

Заҳмату машаққати се даҳсола, коре, ки бояд намунаи ибрати ҳар ҷавоне бошад, ки ба шохроҳи илм қадам мениҳад.

Ҷ сарнавишти зебо!

Ҳафиз РАҲМОН

МУЛОҲИЗА

Китоб ганҷи бебаҳо, маҳзани илму дониш ва раҳнамову раҳкушоӣ. Одамон тавассути китоб аз дастовардҳои беназири илмиву фарҳангии ҳамдигар оғаҳӣ меёбанд. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба масъалаи омӯзишу мутолиа тавачҷуҳи махсус зоҳир қарда мешавад. Аз ин ҷост, ки бо дастури Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар кишвар озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» роҳандозӣ гардида, он ба ҷалби наврасону ҷавонон ба омӯзишу мутолиа тақони ҷиддӣ бахшид.

Ҳоло дар Тоҷикистон 6144 китобхонаи давлатӣ-оммавӣ мавҷуд аст, ки фаъолиятшон мувофиқи муқаррароти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти китобдорӣ», барномаҳои давлатии соҳаи китобдорӣ ва дигар асноди меъёриву ҳуқуқӣ амалӣ мегардад. Китобхонаҳо дорои шӯъбаҳои зиёд буда, барои мизочони синну соли гуногун хидмат мерасонанд.

Китобхонаи давлатии бачагонаи ҷумҳуриявии ба номи Мирсаид

Омӯзиши китобҳои бадеӣ судманд аст

Миршакар беш аз 50 сол аст, ки дар хидмати кӯдакону наврасон қарор дорад. Ҳангоми ба китобхонаи мазкур ворид гардидан шохиди он шудем, ки кӯдакону наврасон ба китоб майлу рағбати беандоза доранд. Аз суҳбат бо директори китобхонаи зикршуда Хусайн Сафарзода дарёфттем, ки ҳамаҷола бо дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва иқдоми роҳбарияту кормандони китобхона ҷорабинҳои фарҳангӣ барои дӯстдорони китоб баргузор мешавад. Ҳадаф аз баргузории озмунҳо, пеш аз ҳама, ҷалби кӯдакону наврасон ба мутолиаи китоб, дарёфти соҳибистеъдодҳо, тарбияи насли наврас дар заминаи арзишҳои миллию умумибашарӣ ба ҳисоб меравад. Ташкил ва баргузории фестивали «Ҳафтаи китоби кӯдакон ва наврасони Тоҷикистон», озмунҳои «Ҳамнишине беҳ аз китоб маҳол!», «Ҷароғи хидоят» ва маҳфили «Шоҳномаҳои» далели ин гуфтаҳоианд.

- Китобдӯстӣ, пеш аз ҳама, аз оила сарчашма мегирад. Набераам Оишабону Ғиёззода, хонандаи синфи 2-и муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №20-и ноҳияи Шоҳмансур мебошад. Ҳангоми хурд будан ӯро ҳамроҳи хеш ба Китобхонаи миллии Тоҷикистон бурдам. Оид ба моҳияти китобхона ба ман саволҳои гуногун дода, пас аз гирифтани посух хоҳиш кард, то ӯро узви китобхона кунам. Ҳоло ки хонандаи мактаб аст, худаш ба китобхона омада, китобҳои мақбулашро дастрас ва мутолиа менамояд, - иброз дошт шаҳрванд Ҷочарой Гулшанова.

Хонандаи синфи 6-уми муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №20-и ноҳияи Шоҳмансур Шукрия Мусаябова зиёда аз 500 шеър, 100 рубой, дар умум, 15 000 мисраи шеърӣ, 500 афсона, 300 зарбулмасал, 100 муаммо, 200 чистон ва 200 латифаро азбар кардааст. Натиҷаи ҳамин заҳматҳои буд, ки соли гузашта аз рӯйи номинатсияи «Адабиёти кӯдакону наврасон ва осори шифоҳӣ» ғолиби даври ҷумҳуриявии озмуни «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» гардид.

- Дар баробари оила, омӯзгорон низ дар таълиму тарбия ва китобхон гаштани насли наврас нақши бориз доранд. Мо, омӯзгорон, кӯшиш ба харҷ медиҳем, ки ҳангоми дарс ва машғулиятҳои тарбиявӣ ҳамроҳи кӯдакон аз китобҳои бадеӣ қиссаву ҳикоеҳои ҷолиб, шеър ва панду андарзхоро таҳлил кунем. Ҳангоми машғулиятҳои хонандагон фаёлона оид ба ҳикояҳои хондашон фикру мулоҳизаҳои худро баён мекунам. Ҳамин тавр, охиаста-охиаста меҳри китоб дар дили онҳо маъво мегирад. Соатҳои фориг аз машғулиятҳои хонандагонро бо китобхонаи мактаб шинос ва аъзо менамоям, - зикр кард омӯзгори синфҳои ибтидоии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №65-и ноҳияи Шоҳмансур Гулрухсор Шарифова.

Бояд қайд кард, ки китобхонаи мактаби №65 аз ҳисоби хонандагону омӯзгорон, дар умум, 930 аъзо дошта, байни китобхонаҳои муассисаҳои таълимии ноҳияи Шоҳмансур яке аз бехтаринҳо маҳсуб меёбад. Ин ҷо барои қабули хонандагон тамоми шароит муҳайёст. Китобхона дорои 6310 китоби дарсӣ бадеӣ ва электронист. Ҳамаҷола ба китобхона аз 100 то 500 адади китоби бадеӣ ворид мешавад.

Шаҳноз БОБОМУРОДОВА,
«Омӯзгор»

ЧЕҲРА

Ёде аз забоншиносии шинохта

Мартабаву иззатро ҳамон олиме соҳиб буда метавонад, ки аз рӯйи сидқу вафо ва завқу саликаи баланд дар роҳи касби хеш заҳмат кашидаасту самараи меҳнатаро кӯлбори бузургии илмӣ ва шогирдонии зиёдаш мебошанд. Аз ин ҷиҳат, ҳосили умри бобаракати устоди шодравони мо – номзади илми филология, дотсенти кафедраи забони тоҷикӣ Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон (ҳоло ДМТ) Худойдод Хусейнов, дар муддати зиёда аз 30 соли фаъолияти омӯзгориву таҳқиқотиаш боиси таҳсину ибрат буда, монографияву китобҳои сершумор, теъдоди бузургии мақолаҳои илмиву таълимӣ ва оммавӣ, маърузаву гузоришҳо дар конференсияҳои сатҳҳои гуногун, асару мақолаҳои беҳисоби муҳаққиқони ҷавон, ки таҳти назари ӯ ба ҷои расидаанд, анбӯхи бешумори филологҳои маълумоти олимдор, ки бар асари илму таълими ӯ касби камол кардаанд ва ғайраҳо фаро мегирад.

Роҳи тайнамудаи дотсент Худойдод Хусейнов дар тӯли умри бобаракаташ қобили тавачҷуҳ ва ибратомӯз аст. Мавсуф баъд аз хатми мактаби ибтидоии деҳа соли 1936 ба Омӯзишгоҳи педагогии шаҳри Қўрғонтеппа дохил шуда, онро соли 1940 бо дипломи аъло ба итмом мерасонад. Он замон, ки давраи вазнини пешазҷангӣ ва барои касби илму камолот хеле мушкилу ҳассос ба ҳисоб мерафт, имкон намедод, ки ҷавонони боистеъдод дар муҳити солими иҷтимоӣ ба таҳсил фаро гирифта шаванд. Аз ин ҷиҳат, Худойдоди ҷавон як муддат ба таълими шогирдон дар мактабҳои миёнаи таҳсилоти умумӣ рӯ овард ва дар босавод гардонидани кишри навраси ҷомеа, ки он замон яке аз вазифаҳои муҳими давлату ҳукумат буд, то андозае сахми назарраси худро гузошт. Баъд аз анҷоми рисолати омӯзгорӣ дар макотиби миёнаи ноҳияҳои Ғарм (ҳоло Рашт) ва Конибодом соли 1948 ба сафи донишҷӯёни Институти педагогии шаҳри Ленинобод ба номи Киров (ҳоло ДДХ ба номи академик Бобоҷон Ғафуров) қабул гардида, онро соли 1950 ҳамчун донишҷӯи фаёл хатм менамояд. Акнун роҳи фаъолияти минбаъда барои Худойдоди ташнаи илму маърифат кушода буд. Ҳамин буд, ки ӯ дар солҳои гуногун ба сифати мудири қисми таълими мактабҳои миёна ба номи Нариманов ва Лоҳутии ноҳияи Конибодом (1950-1953), аспиранти Институти забон ва адабиёти АФ ҶТ

(1953-1956), ходими илми Институти забони АФ ҶТ (1956-1964), муаллими фанҳои забон ва адабиёти тоҷик дар институтҳои педагогии шаҳрҳои Хучанд ва Кӯлоб (1963-1964) фаъолияти пурсамар намудааст. Ҳар ҷое, ки устод заҳмат кашидаанд, аз худ дониши дарсу қобилияти хуби муносибат ва ташкилотчиӣ нишон дода, сазовори эҳтироми ҳамлагон гардидааст.

Касби камолоти илмӣ аз овони донишҷӯӣ дар дилу андешаи Худойдод Хусейнов маъво гирифта буд. Бар замми ин, нарасидани мутахассисони соҳавӣ дар ҳамон шабу рӯзи барои миллати тоҷик ҳассос талаб менамуд, ки ба таври очил аз ҳисоби кадрҳои донишманди маҳаллӣ олимони соҳавӣ омода карда шаванд. Чунин эҳтиёҷоти шадиди фазои илму таълими кишварро дарк намуда, Худойдод Хусейнов соли 1962 зери роҳбариву роҳнамоии номзади илмҳои филологӣ, донишманди хушсалика ва фарҳангшиносии машхур, директори ҳамонвақтаи Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакӣ Муллоҷон Фозилов дар мавзуи «Чумлаи мураккаби тобей бо чумлаи пайравии замон дар забони адабии тоҷик» рисолаи номзадии худро дар Шурои забон ва адабиёти Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакӣ Академияи фанҳои Чумхурии Шуравии сотсиалистии Тоҷикистон химоҷа намуда, сазовори дараҷаи илми номзади илмҳои филологӣ мегардад. Фатҳи қуллаи илмӣ ва масъулияти баланди омӯзгорӣ ба устод имкон фароҳам овард, то донишу тачрибаи хешро дар муҳити илму таълими донишгоҳӣ амалӣ намояд. Ҳамин буд, ки баъд аз химоҷаи рисолаи номзадӣ дар соли 1964 эшон ба сифати дотсенти кафедраи забони тоҷикӣ Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон (ҳоло ДМТ) пазируфта шуда, то охири умр, аниқтараш 13-уми феврал соли 1982 дар он фаъолият менамояд. Дар ин муддат (1967) як давра дар вазифаи муовини декан оид ба шуъбаи шабонаи факултети филологияи донишгоҳи мазкур низ кор кардааст.

Дотсент Худойдод Хусейнов ҳамеша ба илму усулҳои наватарини таълими замонашон дар муҳити донишгоҳӣ афзалият медод. Аз ин ҷост, ки мавсуфро имрӯз дар фазои илму таълими кишвар ҳамчун устоди донишманди соҳаи худ, омӯзгори раҳнамову кордон ва сермаҳсул медонанд ва ба некӣ ёд мекунанд. Баробари фаъолияти бо-

самари омӯзгорӣ дар донишгоҳ устод ҳамеша ба таълифи асару мақолаҳои пурарзиши илмӣ дар соҳаи забоншиносии тоҷик ва китобҳои дарсӣ барои мактабҳои чумхурии машғул буд. Имрӯз осори илми дотсент Худойдод Хусейновро зиёда аз 100 номгӯӣ асару мақолаҳои илмиву оммавӣ, монографияву дастурҳои таълимӣ ва китобҳои дарсӣ бадеӣ зеб медиҳанд. Китобҳои илмиву бадеӣ ва дарсии «Чумлаи мураккаби тобей бо пайравии замон дар забони адабии ҳозираи тоҷик» (1960), «Пайдоиши забон ва инкишофи он» (бо ҳаммуаллифӣ, 1963), «Маҷмуаи диктантҳо аз пунктуатсия» (1971), «Забон ва услуби «Одина»-и устод Айни» (1973), «Пунктуатсияи забони тоҷикӣ» (1973), «Уқоби одамгир» (1974), «Забони тоҷикӣ. Китоби дарсӣ барои с. IV (1981), «Ҳикояи Вахш» (1981) ва «Лугати терминҳои забоншиносии» (бо ҳаммуаллифӣ, 1983) аз зумраи он таълифоти арзишманди мавсуф мебошанд.

Устоди зиндаёди мо дар зарфи фаъолияти илмиаш бештар ба масъалаҳои луғатшиносӣ, истилоҳшиносӣ, услубӣ, қоидаҳои имло, аломатҳои китобат ва сарфу наҳви забоншиносии тоҷик тавачҷуҳ намуда, дар заминаи пажухишҳои судмандашон китобҳои пурарзиши илмӣ таҳия намудааст. Монографияи илми дотсент Худойдод Хусейнов зери унвони «Чумлаи мураккаби тобей бо пайравии замон дар забони адабии ҳозираи тоҷик» то ҳол дар шоҳаи наҳви забони тоҷикӣ ҳамчун таҳқиқоти бунёдӣ эътироф мешавад. Дар он ба таври хеле муфассал дараҷаи омӯзиши чумлаи пайравии замон дар забоншиносии тоҷик, ифодаи тобишҳои гуногуни маъноӣ дар ин навъи чумлаи пайравӣ, мавқеи пайвандҳои тобейкунанда дар созиши чумлаи пайравии замон, муносибати замони он бо сарчумла ва мафҳуми замони ин хели чумлаи пайравӣ дар ибораҳои феълӣ ба риштаи таҳқиқу кашода шудаанд. Ҳарчанд аз таълифи ин китоб зиёда аз 60 сол пушти сар шуда бошад ҳам, бо боварии комил метавон гуфт, ки он то ҳол ба сифати дастури рӯйимизии наҳвиносони тоҷик хизмат менамояд.

Аз солҳои 50-уми асри гузашта сар карда, забоншиносони тоҷик бештар ба таҳқиқи баррасии забон ва услуби асарҳои ҷудоғонаи нависандагон тавачҷуҳ менамояд. Дар заминаи чунин пажухишҳои илмӣ қудрати тавоноии захираи луғавию фразеологияи забони то-

ҷикӣ муайян гардида, ҳамзамон, услуби хоси адибон нишон дода мешуд. Худойдод Хусейнов низ дар баробари дигар муҳаққиқони забоншинос ба таҳқиқи забон ва услуби яке аз повестҳои машҳури устод Айни машғул мешавад ва соли 1973 китобро бо номи «Забон ва услуби «Одина»-и устод Айни» рӯйи ҷоп меорад. Муҳаққиқ ба масъалаҳои захираи луғавии асар ва мавқеи калимаҳои иқтибосӣ дар он, қабатҳои истеъмолии калимаҳои забон, мавқеи ҳиссаҳои номӣ ва ёриҳандаи нутқ, вижаҳои сохтори ибора, чумлаҳои содаву мураккаб ва услубиёти он тавҷуҳ намуда, хусну кубхи забони онро ба таври шоида рӯйи об баровардааст. Дар ин китоб симои таърихи Садриддин Айни ба сифати нависандаи забондон муқаррар карда шуда, сахми арзандаи ӯ дар рушду густири забони адабии тоҷик зикр мегардад. Ба қавли муаллиф, «Садриддин Айни дар тамоми фаъолияти эҷодии худ бойгари забони адабиёти классикӣ ва забони умумихалқиро яққоҷ карда, хусусиятҳои умумишавандаи забони гуфтугӯиро ба таври васеъ истифода намуда, дар ҳамаи асоси забони адабии ҳозираи тоҷикро хеле ва хеле бой кард ва тарзи баёни онро бо сифатҳои нав такмил дод. Дар эҷодиёти нависанда ба таркиби фаровон гирд оварда шудани ҳама бойгариҳои луғавӣ, грамматикӣ ва гуногунии тарзу шаклҳои ифода, қувва ва назокату зарофати забони умумихалқӣ ва адабии тоҷикро мебинем, ки бо маҳорати баланди ӯ ба таври намунавӣ акс ёфтаанд. Аз ин ҷост, ки омӯхтани забон ва услуби устод Айни аз ҳар ҷиҳат қобили қабул ва шоидаи тақдир аст».

Дар ташаккули шоҳаи истилоҳшиносии забони тоҷикӣ ва омӯзиши истилоҳоти забоншиносии тоҷик луғате, ки аз ҷониби Худойдод Хусейнов бо ҳаммуаллифии Кимӣ Шукурова ба таъби расидааст, хеле арзишманд мебошад. Пушида нест, ки дар нимаи дууми садаи гузашта низоми истилоҳоти соҳавии забонамон давраи ташаккули аз сар мегузаронд ва таълифи луғатҳои соҳавӣ, шарҳу тафсири онҳо иқдоми сарирактӣ ва амри зарурӣ доништа мешуд. Дар луғати мазкур аксари истилоҳоти забоншиносии дар ҳамон давра маъруф ва мавриди истеъмоли интиҳобан мавриди тафсири илмӣ қарор гирифтаанд. Баргари дигари луғат он аст, ки шарҳи истилоҳоти аз дигар забонҳо иқтибос-

шуда бо забони содаи илмӣ пешниҳод гардида, баъзан муодили тоҷикӣ онҳо оварда мешавад. Ба таври умум, ин луғатро дар катори дигар луғатҳо, ки то имрӯз дар шоҳаи истилоҳшиносии забони тоҷикӣ рӯйи кор омадаанд, метавон ба хайси луғати бунёдиву муҳими соҳавӣ ном бурд.

Қобили зикр аст, ки дотсент Худойдод Хусейнов дар баробари таълифи китобҳои арзишманди илмӣ, ҳамчунин, ба навиштани асарҳои бадеӣ низ тавачҷуҳ намудааст. Тафаккури бадеии устоди шодравони мо хеле баланд буда, дар ҷилди чоруми осораш бо номи «Уқоби одамгир» маҷмуи ҳикӯётеро меорад, ки аз ҳаёти воқеии мардуми деҳоти водии навбунёди Вахш қисса мекунанд. Ин водӣ, ки дар солҳои 30-юми асри гузашта макони бекорҳобидаву одамнидидаеро мемонд, маҳз ба шарофати заҳмати шабонарӯзи мардуми аз дигар минтақаҳо муҳоҷиршуда оқибат ба гулистони замонавӣ ва макони «тиллои сафед» муабдал мегардад. Маҳз ҳамин мавзу, яъне, қорнамоҳои бе-назири мардуми тоҷик дар сангарҳои саҳту сангини ин водӣ, маҳаки асосии китобро ташкил дода, қаҳрамони персонажҳои воқеаи ҳамагӣ аз миёни аҳли меҳнатанд.

Ҳамин тариқ, дотсент Худойдод Хусейнов дар фазои илми забоншиносии тоҷик ситораи дурахшонеро мемонад, ки тавассути осори гаронбаҳоҳои худ ба таври ҳамешагӣ сафобахшандаи зеҳну андешаи донишмандону хаводорони забони тоҷикӣ аст. Аз даргузашти устоди зиндаёди мо солиёни зиёде сипарӣ шуда бошад ҳам, талошу заҳматҳои эшон дар роҳи илму маориф, босавод намудани насли наврас ва таълиму тарбияи ҷавонон дар роҳи илмомӯзиву шегтаншиносии ҳамешагӣ дар дилу ёди мухлисону шогирдонаш боқӣ хоҳад монд.

М. ИМОМЗОДА,
академик,
Ҳ. ДҶҶҶЗОДА,
мудири кафедраи забони
адабии муосири тоҷикӣ ДМТ,
дотсент

ВАРЗИШ

Далерӣ кун, ки...

Муассисаи давлатии «Мактаби чумхуриявии маҳорати олии варзишӣ оид ба намудҳои гӯштин» яке аз мактабҳои варзишии мебошад, ки дар омода намудани гӯштингирони лаёқатманд сахми назаррас дорад. Мактаби мазкур дар чор баст фаъолият намуда, ҳар як баст 20-30 нафар таълимгирандаро дар бар мегирад.

Яке аз гӯштингирони наврас Абдулло Субҳонзода, ҳонандаи синфи 7-и таълимгоҳи №70-и пойтахт мебошад. Нозуқиҳои гӯштинро аз мураббияш

Фаридун Забиров меомӯзад. Номбурда ба ин намуни варзиш шавқи беандоза дошта, барои иштирок дар мусобақаҳо машқ менамояд, то аз худ маҳорату хунарамоии хуб нишон диҳад.

Таълимгирандаи дигари муассисаи мазкур Исроил Ҳаётов, ҳонандаи синфи 7-и МТМУ № 86-и шаҳри Душанбе аст. Ба таъкиди мавсуф, дар мактаби варзишӣ барои тамрини онҳо шароити мусоид фароҳам оварда шуда, мураббияни тачрибадор ҷалб гардидаанд.

Зарнисор НИЗОМОВА,
«Омӯзгор»

Корхонаҳои саноатии Тоҷикистон дар нӯҳ моҳи соли равон ба маблағи 36,3 миллиард сомонӣ маҳсулот истеҳсол кардаанд.

ТАВАЧЧУХ

Обуна ба ҳафтаномаи «Омӯзгор» барои соли 2025

Агар хоҳед, ки дар соли 2025 аз навоварихон соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, амру фармоиш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаро сари вақт дастрас намоед, аз таҷрибаи судманди ҳамкасбон огоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дархости худро пешниҳод карда тавонед, аз эҷоди бадеии ҳампешагон огоҳ бошед, ҷолибтарин нигоштаҳоро оид ба умдатарин масоили рӯз мутолиа кунед ва сатҳи донишу маҳорату малакаи худро пайваста боло бардоред, ба нашрияи дӯстдоштаи худ – «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловаи хидмати почта – 184 сомонӣю 93 дирам

СУРАТҲИСОБИ МО

КВД БА ТҶ «Амонатбанк» РМБ 350101626
с/ҳ 20202972200817101000 РМА 010009400
ҳ/м 20402972316264 Ба «Омӯзгор»

ЗИКРИ ХАЙР

Ёд дорам, рӯзҳои вазнини зимистони соли 1993 Гулподшо барои интиқоли варзишгарон ба вилояти Ҷумҳурии Тоҷикистон охири пасандози худро сарф кард ва ҳамон сол аввалин медали ғолибӣ дар Истиқлолро ба Хоруғ овард.

Соли 1994 ману журналисти маъруф, устод Курбониддин Аламуллоев таърифи нашриёти хурди «Помир» дуқонӣ тичоратӣ кушодем. Аз шаҳри Ҷумҳурии Қирғизистон бо дастгирии собиқ муовини Раиси Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон кумаки башарӣ овардем. Корвони башари мо то шаҳри Хоруғ тамои шуд. Камтар орду равғанро ба шаҳри Хоруғ расондем. Борро дар анбори Кумитаи хизматҳои вилоят фурувардем. Дар кӯча Гулподшоро дучор омадем. Ҳамон лаҳза қаровули кумитаи хизматҳои тарсу харос гуфт:

- Бародарон, ман бори шуморо ҳифз карда наметавонам. Шаҳр аз гурезаҳо лабрез аст. Гулподшо хандида гуфт, ки то рӯз посбонӣ мекунам.

Мо аввал ин сухани Гулподшоро шухӣ фаҳмидем. Вале фаврӣ баъди чанд дақиқа 5 нафар чавон, варзишгар, шогирди Гулподшо расида омаданд. Онҳо борро қабул карданд. Субҳ барвақт бо устод Курбониддин барои пардохти музди хидмати посбонон машварат намудем.

- Дар анбор 10 чувол орд, 50 кило руган боқӣ мондааст. Кири ба ноҳия фирисодан надорад, бехтараш ба мактаби варзиши наврасони Гулподшо тақдим кунем.

Аз тасмири мо Гулподшо ба хайрат афтада гуфт, ки фақат ду чувол орду барои шогирдон мегирад. Вале мо борро пурра ба ӯ таслим кардем.

Пас аз се сол Гулподшо дар як маъракаи оммавӣ гуфт, ки нашриёти «Помир» ва нашрияи «Фарҳанги Бадахшон» бо 10 чувол орду 50 кило руган 5 қаҳрамони варзишро аз гурӯҳи наҷот доданд.

Ман хикмати Конфутсийро «Бештар ва аксар вақт шахси пурукуват, боақл, бомаҳорат, часуру тез, чаккон пируз намешавад»-ро аз Гулподшо шунидам. Дар гуштии маҳз ин усул, ин фалсафа муҳим аст. Инро боре дар як сухбат қаҳрамони паҳлавон Саймуъмин Раҳимов гуфта буд.

Дар дидори навбатӣ дар Душанбе 5 сол пеш дучор омадем. Омӯзгори соҳибмаърифат Гулподшо бе далел сухбат на-

Вопасин ҳалуки Гулподшо

мекард. Дар охири дидор ба Гулподшо дар сайру гашти хиёбони Парчами миллии гуфт:

- Варзиш ҳунари тарбияи ҷисм, руҳ, касиди сулҳу ва рафоқат аст. Ман ифтихор дорам, дар 40 соли фаъолияти варзишӣ 24 бор зери ин Парчам ҷо гирифтаам. Мо боз аз он ифтихор дорем, ки гӯштин ва чавғони рӯйи алаф моли мост. Паҳлавонони асоатири Рим ва Юнони қадим Геракл, Геркулес, Амитей, паҳлавонони афсонавии Ориёнаҷод Зол, Рустами Дастон, Сухроб, Амирхамза ба наврасон шавки варзишро ташаккул медиҳанд.

Бори охири, 29 октябри соли 2009 ба чемпионати ҷаҳон байни собикадорони намуди самбо роҳхат гирифт. Гулподшо Хайлобеков, мудири мактаби варзиши бачагону наврасони шаҳри Хоруғ, ягона варзишгаре буд, ки Тоҷикистонро дар ин мусобикаи ҷаҳонӣ муаррифӣ мекард. Барои хифзи шарафи Ҷумҳурии Тоҷикистон камари нангу номус бафт. Собиқ раиси ВМКБ, имрӯз муовини раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қодир Қосим дар ин бора чунин ёдрас шуд:

- Ба таҷлили ҷашни Иҷлосияи 16-уми Шурои Олии омодагӣ медиҳем. Субҳи барвақт дар қабулгоҳи мудири мактаби варзиши бачагону наврасони шаҳри Хоруғ паҳлавони овозадор Гулподшо Хайлобеков омада буд. Ӯ ба ман чун собиқ варзишгар ҳаққи устодӣ низ дошт, ҳамзамон, ба ҳайси котиби дуҷуми комитети комсомолии вилоят қаҳрамони доимӣ доштем. Борҳо Гулподшо аз ҳисоби комсомол дар мусобикаҳои байналмилалӣ ширкат меварзид ва ба ҳазинаи шӯҳрати варзиши вилоят медалҳои тилло, нуқра ва биринҷӣ ворид мекард.

- Ҳа паҳлавон, кучое боз нияти сафар дорӣ? - бо шухӣ пурсидам.

- Раис, ба мусобикаи ҷаҳонӣ дар шаҳри Каунас роҳхат гирифтаам. Ба Кумитаи кор бо ҷавонон, варзиш ва сайёҳӣ занг зада, ширкатамро бозпас гирифтаам. Вазъи молиявӣ муътадил нест. Онҳо тавсия доданд, ки бо шумо машварат кунам.

- Машварат ҳамин, ки бору чомаи варзишиятро ғундор. Алҳол болобалиндии Парчами миллии мо галабаи варзишӣ не, пирузии сиёсӣ.

Гулподшо аз ин мусобика бо медали нуқра омад. Ин пирузии ӯ гӯштини тоҷикро таҳриқ дод.

Соли 1967 ба ҳайси варзишгари наврас ба техникӯми тарбияи ҷисмонии шаҳри Душанбе дохил шуда, баъди хатми он ба шаҳри Хоруғ баргашт. Нахустин омӯзгор, мураббии гӯштини тарзи озоди мактаби варзиши наврасони шаҳри Хоруғ таъйин шуд. Беш аз 90 сол дар Наврӯзӣ, Иди Ғалаба, 6 ноябр, 1 май, 9 май ва нисоят 9 сентябр дар шаҳри Хоруғ ва деҳаи Медонаки Поршинева мусобикаи гӯштини миллии доир мешавад. Дар ин мусобикаҳо аз тамоми гӯшаю қанорҳои кишвар варзишгарони номӣ меомаданд. Аз ҷумла, қаҳрамони Саймуъмин Раҳимов, Азалшо Олимов, Сулаймон Давлатов, Маҳмуд Абдуллоев, Бачабеков, Хушқадам Хусравов ширкаткундагон ва доварони ифтихори ин мусобикот буданд. Ин мусобикаи ғайрирасмӣ бо мукофотҳои молӣ кадр мешуд. Аз соли 1968 то соли 1991 Гулподшо дар 23 сол аз ин майдони мусобикот мағлуб набаромад. Ҳамзамон, аз соли 1970 то 2009 7 қарат қаҳрамони Тоҷикистон оид ба гӯштини миллии, 6 қарат қаҳрамони намуди самбо ва ду қарат барандаи медали нуқраи мусобикоти ҷаҳон буд.

Гулподшон қосиди сулҳу бо ибори имрӯза, сафири сулҳ буд. Бо иқдоми ӯ аз соли 1989 то сол 2009 дар шаҳри вилоятҳои собиқ Кӯлоб, Хатлон, Сугд, Ҷумҳурии Оренбург, Тошкент, Алмаато мусобикаҳои дӯстонаи варзишӣ доир шудааст. Паҳлавони шухратёр нахустин маротиба бо ҳайати варзишгарони ВМКБ соли 1989 аз тариқи роҳи пёдагарди Зигар-Шохон-Девдара-Кӯлоб ба Хатлон расида, ба қорвони «Варзишгарони сулҳ» пайваст шуданд.

Барои хидматҳои шоён ӯ баландтарин унвонҳои варзиширо дар даврони Истиқлоли давлатии Тоҷикистон, аз ҷумла, соли 1994 унвони «Мураббии шоистаи Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва соли 2020 «Устоди варзиши дараҷаи байналмилалӣ»-ро сазовор гардид.

Ёди неки Гулподшо аз ёдҳо зудуда нахоҳад шуд!

Наҷмиддин ШОҲИНБОД,
узви Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон

ЭЪЛОН

Ба таваҷҷуҳи корхона ва ширкатҳои ноширии ватанӣ расонида мешавад, ки Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон чопи харита ва атласҳои таълимиро ба роҳ меонад.

Корхона ва ширкатҳои ноширии ватанӣ барои чопи харита ва атласҳои таълимӣ метавонанд ба Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон (суроға: шаҳри Душанбе, кӯчаи Нисор Муҳаммад, 13 а, телефон: 225-83-20) муроҷиат намоянд.

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи АТА №1719591, ки онро соли 2024 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №65-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Ибраимова Зулфия додааст, эътибор надорад.

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

МУАССИС

Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

САРМУХАРРИР

Эҳсон САФАРЗОДА

225-81-55

ҲАЙАТИ ТАХРИРИЯ

Раҳим САИДЗОДА
Абдулло РАҲМОНЗОДА
Ҷамшед ҚҶҶҶҶҶ
Лутфия АБДУЛҲОЛИҚЗОДА
Дилшод САФАРЗОДА
Қобилҷон ХУШВАХТЗОДА

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ

Абдурауф МУРОДӢ 225-81-58
(ҷонишини сармухаррир)
Насриддин ОХУНЗОДА 225-81-57
(котиби масъул)
Шодӣ РАҶАБЗОДА
(мухаррири шуъба)
Ҳотами ҲОМИД 225-81-57
(мухаррири шуъба)
Салима МҶСОЕВА
(мухаррири шуъба)

МУХБИРОНИ МИНТАҚАВӢ

Ҷангибеки УЛФАТШОҶ
(ВМКБ)
Сухроб АЗИЗӢ
(вилояти Хатлон)
Нуъмон РАҶАБЗОДА
(вилояти Сугд)

Набиҷон НАБИЕВ 225-81-61

(масъули обуна)
Мадина ДИЛОВАРОВА
(хуруфчин)

«Омӯзгор» тахти рақами 271/рз-97, аз 27.09.2021 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Кумитаи андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири чандандешӣ маводе низ ба таъби мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамфикр набошад ва барои онҳо масъулиятро ба уҳда нагирад.

Навиштаҳои ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгашта баргардонда намешаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5)-и харфи Times New Roman Tj қабул менамояд.

Нишонӣ: 734025, ш. Душанбе, хиёбони Айнинӣ - 126.

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озод» ба таъби расид.

Индекси обуна: 68850.
Адади нашр: 37654 нусха

Почтаи электронӣ:

n.omuzgor@maorif.tj

Сомонаи ҳафтанома:

www.omuzgor-gazeta.tj

QR - коди сомонаи расмӣи нашрияи «Омӯзгор»

Навбатдори шумора
Ш. Раҷабзод